

Agraïments

En la concepció d'aquest treball han estat clau una sèrie de persones, que han ajudat a que les idees prenguin la forma final plasmada en les pàgines següents. M'agradaria agrair els somriures, les critiques i els consells a la Sara Domínguez. La Núria Bassagañas i el seu interès acompanyat de la immensa ajuda en la recerca bibliogràfica i el suggeriment cinematogràfic.

Finalment la Dra. Carmen Pardo qui es mereix una menció especial per la seva paciència, coneixements i els suggeriments que han fet créixer tant els meus horitzons personals.

ÍNDIX

1.- Introducció	3
1.2.- Per què he escollit aquest treball?	4
1.3.- Metodologia.....	4
2.- Aproximació Històrica	5
2.2.- Una dècada als EE.UU.	5
3.- Àmbit Socio-Musical.....	15
3.1.- Precedents del Proto-Metal	15
3.1.1.- LSD - League of Spiritual Discovery	18
3.1.2.- “Festival”	19
3.2.- Proto-Metal.....	20
4.- L’eix vertebral del <i>Metal</i> : la Triada	26
4.1.- Deep Purple	26
4.2.- Led Zeppelin.....	33
4.3.- Black Sabbath.....	42
5.- Conclusions	47
6.- Bibliografia	48
7.- Filmografia	52
8.- Webgrafia	53
9.-Anexos	56
9.1.- Cançoners	56

1.- Introducció

La guerra i la música, dos conceptes distants, però no oposats, van convergir al conflicte del Vietnam, convertint-lo en la primera Guerra *Rock* de la història. Les connotacions negatives del conflicte van transcendir el front per via televisiva, calant en gran part a les generacions més joves. Els ídols musicals d'aquests joves van començar a introduir la temàtica destructiva al seu repertori. Progressivament la evolució musical la dotava d'un so cada vegada més pesant, més fort i més distorsionat. Com un símil de les bombes que deixaven anar els americans en terres vietnamites, les explosions sonores van derivar en el naixement d'un nou gènere musical, el *Heavy Metal*. El *Rock* incapaç de plasmar la violència es va quedar antiquat donant pas a les noves formes d'expressió.

El naixement del *Heavy Metal*, no va ser flor d'un dia. Els músics amb les contínues evolucions i influències mútues, van donar diverses claus de rosca fins a desenvolupar un so prou pesant. Els americans van concebre el *Rock'n'Roll* i els britànics el van reduir al *Rock*, fins que la pròpia versió americana va superar l'original amb el *Hard Rock*. Però els britànics van anar un pas més enllà i van contraatacar amb la "triada". Els grups: Deep Purple, Led Zeppelin i Black Sabbath van ser la punta de llança del nou moviment d'avantguarda, demostrant un cop més que els britànics no tenien rival en l'àmbit musical.

La intenció d'aquestes pàgines és esbossar una línia entre l'agressivitat de l'evolució musical amb els esdeveniments de la guerra, com una macabre font d'inspiració.

1.2.- Per què he escollit aquest treball?

En el moment d'escollir la temàtica del treball he decidit fusionar la curiositat amb la passió. Totes dues m'han portat a posar en comú la història bèl·lica, emmarcada en la Guerra Freda i el naixement d'un estil musical menystingut durant més de 30 anys per la crítica musical i la societat, el *Heavy Metal*. Com a melòman i ex-col·laborador en l'apartat cultural pel setmanari figuerenc *Hora Nova*, tenia la necessitat d'investigar sobre els orígens, inspiracions i motivacions de les bases d'aquest gènere.

1.3.- Metodologia

Per elaborar aquest treball s'han emprat multitud de productes culturals com: pel·lícules, articles, llibres, discos i documentals, així com la recerca d'informació a la xarxa. Per no crear disgregació entre diferents mitjans de comunicació s'ha optat per una cohesió textual amb anotacions a peu de pàgina, per aclarir la procedència de la informació. Al tractar-se d'un treball que gira a l'entorn de la música, cada referent musical s'ha escoltat amb antelació o durant la plasmació d'idees l'escrit.

Estructurat en sis punts clau, que recorren des de l'escenari de la guerra de Vietnam, passant pel context social americà i acabant en l'anàlisi musical paral·lel als esdeveniments.

El primer punt, introductor, resumeix les intencions, la metodologia i les motivacions que han inspirat aquest treball.

El segon punt narra el transcurs de la guerra vietnamita i els esdeveniments més rellevants del context socio-polític americà que tenen lloc durant el conflicte.

El tercer punt aprofita el marc històric de l'anterior, centrant el punt de mira en els moviments contraculturals, el seu acompanyament musical i la seva evolució.

L'apartat número quatre resumeix la història dels tres grups vertebrals per l'aparició del *Heavy Metal*: Deep Purple, Led Zeppelin i Black Sabbath.

El cinquè punt són les conclusions a les que porta el treball.

El darrer apartat, el sisè, és el que s'ocupa de les fonts d'informació: Bibliografia, Webgrafia i Filmografia, acompanyades d'un cançoner final per oferir una mostra de les lletres més destacades del període.

2.- Aproximació Històrica

2.1.- Introducció

La delimitació geogràfica i cronològica d'aquest treball s'estableix als EUA durant la dècada del 1965 al 1975, concretament amb l'inici de la operació *Rolling Thunder* (2 de març, 1965), per part de l'exèrcit americà a Vietnam, fins la derrota de Saigon en mans dels nord-vietnamites a l'abril del 1975¹. El motiu d'escollir l'etapa d'implicació directa nord-americana a Vietnam, és degut a la seva rellevància històrica. Emmarcat en el context de la guerra freda, el govern americà per una banda va haver de fer front als múltiples moviments que accentuaven la fractura social interna com: els *Black Panthers*, els *Hippies* o el moviment de Martin Luther King Jr². Per l'altre, les tensions diplomàtiques amb el bloc comunista, els aliats europeus, les despeses de la guerra i la posterior crisi del petroli, van accentuar la complexitat de les relacions entre les superpotències³.

2.2.- Una dècada als EE.UU.

A principis de la dècada del 1960, després del magnicidi de J.F. Kennedy⁴ (Brookline, 1917 - Dallas, 1963) Lyndon B. Johnson és el cap de l'estat nord-americà i és reelegit gràcies a la campanya electoral del 1964. Amb l'eslògan *Great Society* la campanya pretenia abolir la pobresa i establir la igualtat racial, aquesta va ser tot un èxit. El 61% dels censats voten pel Partit Demòcrata. Gràcies a l'estabilitat econòmica i la baixa inflació, el projecte social del nou president va poder tirar endavant. El 1965 es van aprovar els *Voting Rights*, que permetien inscriure's a les llistes electorals a tots els ciutadans, independentment del seu color. L'augment de la despesa que va suposar el pla de *Great Society* i la intervenció militar de Vietnam, va implicar un auge de la inflació, que va derivar en tensions socials el 1966⁵.

¹ Brown, T. Louis, *War and Aftermath in Vietnam*, 1ª ed., London, Routledge, 1991

² *The Sixties*, Oregon Public Broadcasting, 2005, disponible a:
http://www.pbs.org/opb/thesixties/timeline/timeline_text.html (12/02/2015)

³ Veiga, Francisco, De Cal, U. Enrique i Duarte, Ángel, *La Paz Simulada: una historia de la guerra fría*, 2ª, Madrid, Alianza Editorial, 2010. 485 pàgines.

⁴ Wicker, Tom, *Gov. Cannally Shot; Mrs. Kennedy Safe*, New York Times, 22/11/1963. disponible a:
<http://www.nytimes.com/john-f-kennedy-assassination-coverage/issue.html> (13/02/2015)

⁵ Procacci, Giuliano, *Historia General del siglo XX*, 1ª, Barcelona, Crítica, 2005, p. 444.

Contradient la seva campanya electoral, Johnson havia aconseguit, el 1964, l'aprovació del Congrés per una intervenció militar directa a Vietnam, que es va fer efectiva l'any següent⁶. El 7 de febrer arrencaven els bombardejos massius al territori nord-vietnamita⁷. El 8 de març del 1965, arribaven els primers marines a la base de Da Nang, començant així la intervenció americana directa en el conflicte⁸.

Les actuacions militars nord-americanes no només es van centrar en Vietnam. A finals d'abril del 1965, va tenir lloc l'operació *Power Pack*. Una intervenció a Santo Domingo amb un destacament de més de 40.000 soldats, per evitar la pujada al poder dels revolucionaris comunistes⁹. La intervenció, tot i ésser un èxit, va ser condemnada pel president francès De Gaulle el 3 de maig. El 3 de juny les tropes americans són retirades, cedint a la pressió internacional¹⁰.

El fugaç destacament militar a la República Dominicana va ésser una mostra de la capacitat de reacció de l'exèrcit americà¹¹. Però la veritable preocupació seguia essent el front de Vietnam. El 2 de març, s'havia iniciat l'operació *Rolling Thunder*, que s'allargaria fins l'octubre del 1968. Aquesta consistia en un bombardeig dels llocs estratègics com les vies de comunicació: carreteres i ponts, factories de diversa índole o possibles bases de les guerrilles comunistes. Aquesta operació pretenia desmoralitzar les tropes enemigues amb una exaltació de força, a part dels danys materials. Els bombardeigs eren, pràcticament indiscriminats amb l'excepció de les ciutats de Hanoi, Haiphong i una àrea de 10 kilòmetres respecte la frontera xinesa. La intervenció va culminar sense assolir els objectius desitjats, respecte la moral enemiga, el 31 d'octubre del 1968¹².

Mentre l'exèrcit americà fallava en els intents desmoralitzadors envers els enemics, al territori americà s'organitzaven les protestes en contra de la guerra. L'operació *Rolling Thunder* la van seguir una sèrie d'alliçonaments oberts al públic, denominats *Teach-In*, promoguts per l'organització: *Students for*

⁶ *Ibid.* p. 445.

⁷ Veiga, Francisco, De Cal, U. Enrique i Duarte, Ángel, *La Paz Simulada: una historia de la guerra fría Op.* Cit. p.440.

⁸ *Ibid.* p. 204.

⁹ O'Shea, J. Brendan, *OPERATION POWER PACK – U.S. Military Intervention in the Dominican Republic*, 10 d'abril, 2010, disponible a:

[http://www.army.mil/article/37660/quot OPERATION POWER PACK U S Military Intervention in the Dominican Republic quot /](http://www.army.mil/article/37660/quot_OPERATION_POWER_PACK_U_S_Military_Intervention_in_the_Dominican_Republic_quot_/) (14/02/2015)

¹⁰ Veiga, Francisco, De Cal, U. Enrique i Duarte, Ángel, *La Paz Simulada: una historia de la guerra fría Op.* Cit. p.440.

¹¹ *Ibid.* p. 204.

¹² History.com Staff, *Operation Rolling Thunder*, 2010, disponible a:

<http://www.history.com/topics/vietnam-war/operation-rolling-thunder> (16/02/2015)

Democratic Society (SDS), una associació d'universitaris d'extrema esquerra nascuda el juny del 1962. El primer d'aquests *teach-in* va tenir lloc el 24 de març de 1965, amb una afluència de 3000 assistents. El premi Nobel de la pau de l'any 1964, Martin Luther King Jr. es declarà contrari a la guerra, trencant així les relacions amb el president Johnson el desembre de 1966¹³. Tot i les protestes socials, l'armada no parava d'enviar-hi soldats. A finals del 1966, el cos de soldats destacats al Vietnam del Sud era de 385.000 homes¹⁴. La imperiosa necessitat d'enviar més tropes al front va obligar al secretari de defensa, Robert McNamara, a posar en marxa el *Project 100.000*, un programa ideat per donar formació militar i laboral als homes més pobres, obviant les proves físiques i escrites. Titllat de racista, amb un 40% d'inscrits afroamericans, el projecte va reclutar 40.000 homes el seu primer any i desencadenà fortes protestes socials¹⁵.

L'agitació social va esclatar l'estiu del 1967. Per una banda, els afroamericans dels barris marginals de Detroit, Miami i Newark (New Jersey), van provocar aldarulls importants. L'esclat de la violència no tenia res a veure amb la guerra, però aquesta, ràpidament es va convertir en un calaix de sastre pel descontentament social. Per altra, el 1967 és considerat l'any del clímax del moviment *Hippy*, el pacifisme del qual va suposar la condemna de la guerra de Vietnam. Aquest mateix any, l'abolició de l'exclusió del servei militar als graduats universitaris, va afegir més llenya al foc de la política interior¹⁶. Les tensions internacionals es van alleugerir amb la notícia de la mort d'un dels caps de la Revolució Cubana, Ernesto "Che" Guevara, a inicis d'octubre del 1967, a Bolívia¹⁷.

L'inici del 1968 va suposar un gir inesperat en el transcurs de la guerra de Vietnam. Durant les festes de l'any nou vietnamita, a finals de gener, les tropes comunistes del nord llançaren una ofensiva a gran escala contra les principals ciutats del sud, incloent-hi Saigon. Posteriorment, l'ofensiva es denominà Têt, en al·lusió a les festivitats. L'operació va demostrar a les forces de Vietnam del Sud, que la guerra podria transcorre al marge dels seus estratègies. Tot i comptar amb el factor sorpresa, l'ofensiva Têt, va culminar amb un balanç de

¹³ *The Sixties*, Oregon Public Broadcasting, 2005, disponible a:

http://www.pbs.org/opb/thesixties/timeline/timeline_text.html (16/02/2015)

¹⁴ Veiga, Francisco, De Cal, U. Enrique i Duarte, Ángel, *La Paz Simulada: una historia de la guerra fría Op.* Cit. p. 212.

¹⁵ Texas Tech University, *Vietnam Archive Robert S. McNamara Resources*, 2015, disponible a:

<http://www.vietnam.ttu.edu/resources/mcnamara/> (17/02/2015)

¹⁶ Veiga, Francisco, De Cal, U. Enrique i Duarte, Ángel, *La Paz Simulada: una historia de la guerra fría Op.* Cit. p.212.

¹⁷ Kornbluh, Peter, *The death of Che Guevara: Declassified*, National Security Archive Electronic Briefing Book Nº5, 2011, disponible a:

<http://www2.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB5/> (19/02/2015)

45.000 soldats abatuts dels 85.000 destacats per les forces comunistes. A part de la nombrosa pèrdua d'efectius, l'exèrcit nord-vietnamita va anorreà l'incipient partit comunista del Vietnam del Sud¹⁸. El destacament de mitjans de comunicació a peu del canó, va mostrar al ciutadà mitja americà el caos de la guerra. Va ajudar a entendre, a la classe mitja, que estaven donant suport a un règim corrupte i brutal¹⁹.

Les revoltes estudiantils del 1968, dels països satèl·lit comunistes, van reintroduir els corrents ideològics marxistes als joves estudiants occidentals²⁰. Iniciat a Varsòvia, a principis d'any, el moviment d'agitació social va arrelar amb força a Praga a principis del mes de març. Aquest mateix mes les universitats de països democràtics com: Itàlia, Gran Bretanya o França, van esclatar en protestes. Les revoltes als EUA es van intensificar a partir de l'assassinat de Martin Luther King Jr. (4 d'abril 1968). Els negres dels barris marginals de les grans ciutats, van protagonitzar grans motins, que van servir de detonant als estudiants crispats per l'ambient bèl·lic. El punt àlgid de les revoltes del 68 americà fou l'ocupació de la universitat novaiorquesa de Columbia²¹. Passada l'eufòria revolucionària, el moviment estudiantil es va acabar fraccionant per, finalment, acabar dissolent-se²². Però el moviment dels *Black Panthers* va perdurà al fervor revolucionari del 1968. Constituït el 1966 amb Huey Newton i Bobby Seale al capdavant, el *Black Panther Party*, que representava un contingent revolucionari de clares influències comunistes al territori americà. La seva ideologia cercava la igualtat social per totes les minories oprimides a través d'un aixecament armat, basant-se en la unitat de la classe obrera, indiferentment del seu gènere o la seva ètnia²³.

Mentre el continent vivia un auge reivindicatiu, el front de Vietnam seguia en plena ebullició. A conseqüència de l'Ofensiva Têt i les pressions socials que havia suposat la seva retransmissió, el govern de Johnson es va afanyar a intensificar els diàlegs amb el Vietnam del Nord. Però els esforços de la diplomàcia nord-americana es van anorrear amb la massacre de My Lai²⁴. Una acció militar, *search and destroy* (busca i eliminació) de qualsevol possible enemic

¹⁸ Veiga, Francisco, De Cal, U. Enrique i Duarte, Ángel, *La Paz Simulada: una historia de la guerra fría*, Op. Cit. p. 214.

¹⁹ *Ibid*, p. 215.

²⁰ Procacci, Giuliano, *Historia General del siglo XX*, Op. Cit. p. 452.

²¹ Veiga, Francisco, De Cal, U. Enrique i Duarte, Ángel, *La Paz Simulada: una historia de la guerra fría*, Op. Cit. p. 248.

²² Procacci, Giuliano, *Historia General del siglo XX*, Op. Cit. p. 453.

²³ Baggins, Brian, *History of the Black Panther Party*, Marxist Internet Archive, 2002, disponible a: <https://www.marxists.org/history/usa/workers/black-panthers/> (20/02/2015)

²⁴ Veiga, Francisco, De Cal, U. Enrique i Duarte, Ángel, *La Paz Simulada: una historia de la guerra fría*, Op. Cit. p. 215

vietnamita, a càrrec de la 11ª brigada de la Companyia *Charlie*, el 16 de març, es va convertir en una massacre de civils, dones, nens i ancians, quan els soldats americans no van trobar rastre de tropes enemigues. Complint amb l'ordre de reduir el poble a cendres, els militars americans van cometre un dels actes més cruels de la guerra. La massacre va voler esser encoberta pels dirigents del 11ª brigada fins que els propis integrants del cos, que no van participar en l'operació, van voler treure els fets a la llum. El cas va arribar al tribunal militar el 1970, 14 soldats van resultar implicats. L'únic condemnat fou el lloc-tinent Willian Calley Jr. En primera instància, va ser condemnat a cadena perpetua per desobeir les ordres d'alto al foc del superior i la matança indiscriminada de civils, però la condemna li va esser reduïda periòdicament fins que finalment va ser posat en llibertat després de 4 anys²⁵.

El 4 d'abril del 1968, es produïa l'assassinat de l'activista Martin Luther King Jr, el 5 de juny el germà del difunt J. F. Kennedy també era assassinat, després de guanyar les primàries del partit Demòcrata. El mes d'octubre el president Johnson anunciava la fi de l'operació *Rolling Thunder* i les eleccions del novembre van posicionar al republicà Richard Nixon com a guanyador, en un país sacsejat per la polèmica tant en les seves fronteres com a ultramar²⁶. Nixon va guanyar les eleccions presidencials gràcies a la promesa de retirar les tropes de Vietnam²⁷.

L'entrada del nou any va suposar altres reptes al nou govern. En l'àmbit de política exterior, un enfrontament entre les principals potències comunistes, URSS i Xina, per les delimitacions frontereres entre elles, obligava als americans a moure fitxa. L'entaulament de negociacions es va fer en primera instància amb el govern Xines, degut a l'interès mutu²⁸. Els soviètics també va intensificar les converses amb els EE.UU. El 17 de nombre del 1969, a Hèlsinki s'inicien els *Strategic Arms Limitation Talks* (negociacions sobre l'armament estratègic) més conegudes com SALT I, l'objectiu de les quals era la limitació i protecció mútua d'armament nuclear²⁹. Mesos enrere, el 24 de juny, la NASA (agència espacial americana), havia aconseguit dur i retornar una tripulació de 3 membres al satèl lit terrestre. L'impacte mundial de la transmissió de l'aterratge lunar i la posterior passejada dels tripulants d'Apol·lo XI sobre la superfície lunar, va

²⁵ History.com Staff, *My Lai Massacre*, 2009, disponible a:

<http://www.history.com/topics/vietnam-war/my-lai-massacre> (23/02/2015)

²⁶ Procacci, Giuliano, *Historia General del siglo XX*, 1^a, Barcelona, Crítica, 2005, p. 447.

²⁷ Veiga, Francisco, De Cal, U. Enrique i Duarte, Ángel, *La Paz Simulada: una historia de la guerra fría*, Op. Cit p. 215.

²⁸ *Ibid*, p. 222.

²⁹ History.com Staff, *Nov. 17, 1969: SALT I negotiations begin*, disponible a:

<http://www.history.com/this-day-in-history/salt-i-negotiations-begin> (23/02/2015)

suposar la victòria de la Carrera Espacial (disputa pacífica pel domini d'espai exterior) dels EUA³⁰.

El 1970 Nixon, que havia promès retirar les tropes de Vietnam, inicià el procés per: "vietnamitzar la guerra de Vietnam" (és a dir, tornar totes les responsabilitats operatives al règim de Saigon)³¹. Per reafirmar aquest gir de la guerra es van marcar tres objectius: aconseguir temps per la retirada satisfactòria de les tropes, demostrar l'eficàcia de l'exèrcit vietnamita i rentar la imatge dels EE.UU. El fruit de la planificació va ésser una ofensiva conjunta entre vietnamites i americans, a l'estat neutral de Cambotja. L'anomenada Incursió de Cambotja, va durar 60 dies pels soldats nord-americans (de 1 de maig al 29 de juny), i 75 pels sud-vietnamites (del 29 d'abril al 22 de juliol). En aquest període es van dur a terme un total de 13 operacions combinades entre el suport aeri americà i les accions d'infanteria vietnamita, que van aconseguir desmantellar campaments rebels sud-vietnamites (*Viet Cong*s), tallar importants vies de subministraments destinades a Vietnam del Sud i causar nombroses baixes. La incursió fou tot un èxit militar que va complir amb els tres objectius pels que s'havia concebut³².

Les protestes no es van fer esperar. Els estudiants universitaris d'arreu del país es van mobilitzar i una de cada cinc universitats va tancar portes cautelament. Els alumnes de la Universitat estatal d'Ohio van ocupar el pavelló de l'escola dels oficials en reserva, provocant la declaració de l'estat d'emergència amb la consegüent mobilització de la Guardia Nacional. La pacífica protesta va ser fortament continguda, amb granades lacrimògenes i trets contra civils desarmats. Les manifestacions d'Ohio van deixar un total de 4 morts que van accentuar la fractura entre les generacions joves i el president Nixon. El Cap d'Estat, en resposta a les protestes estudiantils i apel·lant a la majoria silenciosa, va mobilitzar a 150.000 obrers i altres treballadors adscrits en defensa de la guerra de Vietnam i l'enaltiment patriòtic³³. Una altra operació, aquest cop en ple Vietnam del Nord, es va dur a terme el 21 de novembre. Una nefasta incursió, anomenada Costa de Marfil, a 35 kilòmetres a l'oest de Hanoi, amb la finalitat de destruir un dels principals campaments guerrillers. El resultat fou pràcticament nul, les tropes van ocupar un campament buit. Els serveis

³⁰ Dunbar, Brian, *Apollo 11*, 08/07/2006, disponible a:

http://www.nasa.gov/mission_pages/apollo/missions/apollo11.html#VPBIsS7IbYE (25/02/2015)

³¹ Veiga, Francisco, De Cal, U. Enrique i Duarte, Ángel, *La Paz Simulada: una historia de la guerra fría*, Op. Cit. pp. 223 i 224.

³² Boenisch, S. Jeremiah, *The Cambodian Incursion: a hard line for Change*, 16/12/2006, disponible a:

<http://www.militaryhistoryonline.com/vietnam/articles/cambodianincursion.aspx> (26/02/2015)

³³ Stunder, K. Hans, *Revista Mundial 1970*, 1ª ed., Zurich, 1971, pp. 99-104.

d'intel·ligència americana es van equivocar, però tot i així Nixon va premiar els dirigents de l'operació³⁴.

L'arribada del 1971 amb el refredament de les tensions entre els blocs i la pèrdua de força ofensiva nuclear per part dels Estats Units, va propiciar el fenomen de la *détente* (una intensificació de les relacions diplomàtiques entre ambdues superpotències). La visita encoberta del Secretari d'Estat americà Henry Kissinger a Xina el juny, va incentivar les negociacions per la part soviètica amb el seus opositors³⁵. L'apropament entre els eterns enemics no millorà la situació econòmica nord-americana. Per evitar la devaluació del dòlar, derivada del dèficit en la balança de pagaments i conseqüència directa de la guerra de Vietnam, el ministre d'hisenda, John Connally, demanà als aliats, tant europeus com els japonesos, un reajustament de les seves respectives monedes per no perjudicar el dòlar. La petició irrità tant a francesos com japonesos, l'únic en acatar, sense fer preguntes, fou l'estat Alemany. Ni la crisi monetària ni l'aparent ambient de la *détente*, va frenar les proves nuclears de l'exèrcit americà. El 6 de novembre es va provar una bomba atòmica en les rocalies de la illa Amchitka, situada a l'Arxipèlag de les illes Aleutianes, ubicades al sud-oest d'Alaska. La detonació, exitosa, es va fer a més de 1800 metres de profunditat, demostrant la capacitat anti-balística americana. Nixon culminà l'any amb una reunió amb Georges Pompidou (president de la república francesa) a les Açores el 13 desembre, on els EUA es comprometien a rebaixar el valor del dolar per tal de no perjudicar l'economia del seu aliat³⁶.

L'agenda exterior de Nixon i els seus viatges van marcar un precedent per la diplomàcia entre els blocs. En la setmana del 21 al 28 de febrer, el president visità la Xina maoista. Al cap de 2 mesos va fer el mateix amb el règim soviètic. L'estada en la URSS es perllongà del 22 al 30 del maig³⁷. En una benvinguda reservada i protocol·lària el cap del govern xinès, Chu En-Lai, rep al cap d'estat americà. Degut a la manca d'antecedents diplomàtics, els primers dies de relacions són freds i distants. Però els esforços de Nixon per establir un diàleg pacífic i harmoniós donen els seus fruits. En senyal de gratitud, el màxim dirigent xinès li regala una parella d'ossos panda i Nixon respon amb un enviament urgent d'una parella de bisons³⁸.

³⁴ *Ibid.* p. 244

³⁵ Veiga, Francisco, De Cal, U. Enrique i Duarte, Ángel, *La Paz Simulada: una historia de la guerra fría*, Op. Cit, pp. 222 i 223.

³⁶ Stunder, K. Hans, Op. Cit. pp. 166, 234 i 255.

³⁷ Veiga, Francisco, De Cal, U. Enrique i Duarte, Ángel, *La Paz Simulada: una historia de la guerra fría*, Op. Cit. p.443

³⁸ Gysling Erich, *Revista Mundial 1972*, 1ª ed., Zurich, Editorial Alpha, 1973, pp. 34-37.

El següent viatge històric d'un president americà a la capital de la URSS aconsegueix tancar les negociacions de SALT I, iniciades a Hèlsinki el 1969. De mutu acord, ambdues potències limiten tant el nombre de míssils intercontinentals com el de submarins atòmics. Així ho demostra la declaració conjunta firmada el 29 de maig. El viatge a Moscou fou la destinació principal en la gira per la Unió Soviètica per part de Nixon, però abans del retorn el president visita Kiev, passà per Iran i s'aturà a Varsòvia amb un clar objectiu electoral³⁹. El front del sud-est asiàtic, tot i no comptar amb combatents americans a primera línia del Vietnam a principis d'agost, encara suposa un destacament massiu de tropes. Les xifres parlen per si soles, 39.000 soldats cobreixen la rereguarda vietnamita, 50.000 mariners destacats amb la 7ª flota per la protecció costera, 45.000 es troben a Tailàndia, 40.000 a Okinawa, 10.000 a Guam, 25.000 a Hawaii i 6.000 a Formosa, sumen un total de 170.000 soldats⁴⁰. El fet d'haver retirat els soldats de primera línia de combat dona una ampla victòria al Partit Republicà a les eleccions presidencials del 1972⁴¹. La mateixa tardor es va celebrar una reunió a París entre els dirigents d'ambdós Vietnams. Aquesta primera reunió culminaria amb la Conferència de Hèlsinki del 1972, on es posarien els fonaments per unes negociacions serioses de pau⁴².

L'arribada del 1973 no va canviar l'ímpetu de les negociacions entre el Vietnam del Nord i els EE.UU. El 23 de gener del 1973, es firma l'alto al foc entre els rivals⁴³. Després de pràcticament 8 anys d'intervenció directa americana a la guerra de Vietnam, es firma el tractat de pau entre els 3 països participants a París el 27 de gener⁴⁴. El mes de febrer, mentre s'alliberaven els presoners de guerra dels campaments americans, el dòlar es devaluava un 10%, accentuant així el seu mal moment econòmic⁴⁵. A la delicada situació financera americana caldria sumar el destapament del cas Watergate. L'escàndol s'havia iniciat el 1972 amb la detenció de 5 *plumbers* (lampistes), que durant la campanya electoral van col·locar micròfons espia al palau de Watergate, seu central del Partit Demòcrata. La investigació va posar de manifest que la Casa Blanca estava al darrere de l'espionatge. En el moment que a Nixon se li demanen les gravacions, aquest fa dimitir el jutge que instrueix el cas, en una clara demostració d'obstaculització a la justícia⁴⁶. Mentre el cas de Watergate

³⁹ *Ibid.*, pp. 104-107

⁴⁰ *Ibid.* pp. 162-167

⁴¹ *Ibid.*, pp. 224-227.

⁴² Veiga, Francisco, De Cal, U. Enrique i Duarte, Àngel, *La Paz Simulada: una historia de la guerra fría*, Op. Cit. pp. 224 i 225.

⁴³ *Ibid.* p. 444

⁴⁴ History.com Staff, *Paris Peace Accords signed*, 2009, disponible a: <http://www.history.com/this-day-in-history/paris-peace-accords-signed> (05/03/2015)

⁴⁵ Gysling, Erich, *La Revista Mundial 1973*, 1^a ed., Zúrich, Editorial Alpha, 1974, pp. 114-121.

⁴⁶ Procacci, Giuliano, *Historia General del siglo XX*, Op. Cit. p. 486.

posava de manifest l'autoritarisme de Nixon, el 6 d'octubre els egipcis iniciaven l'ofensiva contra la riba oriental del canal de Suez. La data escollida per l'atac no fou casual, la coincidència amb la festivitat jueva de Yom Kippur, va atorgar als egipcis el factor sorpresa per apoderar-se del canal. L'enfrontament agafà desprevingudes les superpotències aliades, la URSS per part d'Egipte i els EUA per la dels israelians. En el context vigent de la *détente*, cap de la grans potències es volia involucrar en la guerra. Però un audaç contraatac israelià irrita el dirigent soviètic Breznev. El líder comunista amenaçà amb una intervenció directe al territori, cosa que va fer augmentar el perill d'amença atòmica (DefCon) a 3/5, per part dels americans. Però la pau s'imposà el 26 d'octubre quan els 2 exèrcits quedaren empatats⁴⁷. Com a conseqüència directa de la guerra del Yom Kippur, l'Organització de Països Exportadors de Petroli (OPEP), va decidir restringir les exportacions de cru als països aliats d'Israel. Els EE.UU. al no tenir reserves de petroli, van veure com els preus del barril en primera instància es duplicaven i posteriorment es quadruplicaven. Els aliats europeus i japonesos dels americans, tenien reserves de cru i no es van veure tant afectats per a aquest augment de preus. Però la incertesa de la durada d'embargament petroler, els va dur fer pressió a Amèrica per accelerar les negociacions. Les converses es van perllongar fins el gener del 1974, amb l'aixecament oficial de l'embargament el mes de març.

El conflicte pel canal de Suez es va estendre durant el primer mes del 1974. L'acord entre els generals egipci i israelià i la conseqüent retirada de tropes del canal, feia preveure el final del conflicte⁴⁸. Mentre s'estabilitzava la situació al Pròxim Orient, els americans seguien atentament la Casa Blanca i el seu dirigent. Nixon roman immutable a les acusacions i segueix la seva gira pel Mediterrani, Europa i Moscou. Finalment Richard Nixon, cedint a la pressió popular, es converteix en el primer president de la història nord-americana en dimitir, nomenant a Gerald Ford com el seu successor⁴⁹. La primera aparició internacional del nou cap d'estat americà fou un viatge cap a Japó i la URSS a finals d'any.⁵⁰

En el transcurs del 1975, la política del successor de Nixon, destacava per seguir el full de ruta previst. Només la instal·lació de múltiples caps atòmics, en els míssils ja existents, per part de la URSS i estipulats pels tractats SALT I, feia trontollar l'hegemonia atòmica americana⁵¹. La notícia culminant de l'any es va

⁴⁷ Veiga, Francisco, De Cal, U. Enrique i Duarte, Ángel, *Op. Cit.* pp. 261-263.

⁴⁸ Gysling, Erich, *La Revista Mundial 1974*, 1ª ed., Zúrich, Editorial Alpha, 1975, PP. 14-17.

⁴⁹ *Ibid*, pp. 60-61, 118-123, 154-166.

⁵⁰ *Ibid*, pp. 240-247.

⁵¹ Veiga, Francisco, De Cal, U. Enrique i Duarte, Ángel, *La Paz Simulada: una historia de la guerra fría*, *Op. Cit.* p. 268.

produir amb l'entrada de les tropes nord-vietnamites a Saigon, al mes d'abril⁵². La victòria de les forces comunistes del Vietnam del Nord estava assegurada quan, a mitjans d'abril, els alts càrrecs del sud començaven el seu exili. L'avenç de les tropes, de nord a sud era lent però constant, amb intenció de guanyar adeptes a la marxa cap a Saigon. Són molts els sud vietnamites que prefereixen fugir al sud amb l'esperança d'ajut americà. Les "despulles" de l'exèrcit americà es comprometen a ajudar a evacuar a tots aquells vietnamites que els van donar suport al llarg de la guerra, a prop de 200.000 persones.

El col·lapsat govern sud-vietnamita capitulà el 30 d'abril. L'exèrcit nord-vietnamita que ocupa el Vietnam del sud no pren represàlies contra els vençuts, alleugerint les tensions internes del nou país⁵³.

⁵² Procacci, Giuliano, *Historia General del siglo XX*, Op. Cit. pp. 486-487.

⁵³ Gysling, Erich, *La Revista Mundial 1975*, 1ª ed., Zúrich, Editorial Alpha, 1975, pp. 99-105.

3.- Àmbit Socio-Musical

3.1.- Precedents del Proto-Metal

La *British Invasion* (invasió britànica) a la cultura popular nord-americana d'inicis de la dècada del 1960, va posar de relleu l'illa britànica i el seu vivaç panorama musical. Influenciats pels gèneres de *Rock'n'Roll*, *Blues* i *R&B (Rhythm and Blues)* del continent americà, els músics anglesos van crear el seu propi estil de *Rock*. Grups com els Beatles, els Rolling Stones, The Who, Yardbirds, The Zombies, The Kinks i un llarg etc. van irrompre als EE.UU. a partir del desembre del 1963. Al voltant d'aquests grups es va crear una indústria musical que generava milions de dòlars anuals, a la vegada que atorgava un cert poder als intèrprets per modificar l'opinió de milions de fans⁵⁴.

Setmanes després del magnicidi de Dallas, on el president Kennedy fou abatut i en un ambient social convuls on s'hi barrejaven aires de canvi social expressat per l'anti-bel·licisme, el *Folk* reivindicatiu encapçalat per Bob Dylan. El *Rock'n'Roll* convencional estava en plena davallada⁵⁵ i els Beatles un quartet de Liverpool format per: John Lenon, George Harrison, Paul McCartney i Ringo Starr, van aterrar en forma del seu single "I want to hold your hand" a través de l'emissora WWDC-Radio de Washington D.C. el 17 de desembre del 1963⁵⁶. La repercussió del *hit* fou de dimensions mai vistes fins aleshores. La demanda d'aquest nou *Rock* pel públic adolescent, principalment femení, obligà als promotors americans a portar la banda al país. Finalment el grup britànic aterra a Nova York el 7 de febrer del 1964, inaugurant oficialment el que posteriorment es coneixerà com la *British Invasion*. Un moviment d'importació musical britànica promogut pel creixent interès adolescent i interpretat com un possible gran rendiment econòmic per les discogràfiques. La invasió britànica fou interpretada com un gest de retornar el préstec del *Rock* als americans per part dels joves músics anglesos, però amb un so actualitzat i reinterpretat. Mentre el *Rock'n'Roll* dels anys cinquanta es caracteritza pels seus orígens als estats del sud, d'indole rural i l'exaltació de l'esperit rebel acompanyat d'un estereotip masculí, el *Rock* de l'altra banda de l'Atlàntic, és de caràcter urbà, marcat per l'inconformisme generacional, tal i com ho expressen els Rolling Stones (Londres, 1962, Mick Jagger, Keith Richards, Bill Wyman i Charlie Watts) amb el seu gran èxit "Satisfaction". L'estètica "rebel" passà de la figura masculina dominant sintetitzada en la caçadora de cuir i el cabell "engominat",

⁵⁴ *The Sixties*, TV sèrie, ep. 6: *The British Invasion*, prod. exec. Tom Hanks, EE.UU: PBS, 2014, 42 min.

⁵⁵ Y. Delmas, C. Gancel, *Protest Song, La canción protesta en los Estados Unidos de los años sesenta*, 1ª ed., Lleida, Editorial Milenio, 2014, pp. 104-108.

⁵⁶ *The Sixties*, TV sèrie, ep. 6: *The British Invasion*, Op. Cit.

a un pentinat més proper als *looks* femenins i d'indumentària diversa⁵⁷. Aquesta nova generació de músics amb la seva roba elegant i pentinats polits, va crear una moda que va arrelar fort al seu país d'origen, Gran Bretanya. Els joves adscrits a aquest moda, anomenats Mods es caracteritzaven per pertànyer a la classe mitja treballadora, tenir una feina de dilluns a divendres i per dur una vida d'excessos els seus dies lliures. El consum d'amfetamines era el seu *leitmotiv* dels caps de setmana en el context de les sales de ball i concerts. Les motocicletes Vespa de poca cilindrada són un altre tret distintiu dels Mods, equipades amb nombrosos accessoris i decorades amb pegats llampants, eren un símbol d'independència dels joves respecte als seus progenitors i creaven unitat en la que posteriorment es coneixerà com: tribu urbana⁵⁸.

Però com és natural la transició de *Rock'n'Roll* al nou *Rock* no fou instantània. I per uns joves que expressaven el seu inconformisme generacional, en major part a través de la música, tot aquell qui no estava amb ells estava en contra seu. A *Quadrophenia*⁵⁹, pel·lícula inspirada en el disc homònim dels The Who, grup anglès format el 1962 sota el nom de Detours i integrat per Roger Daltrey, Pete Townshend, John Entwistle i Keith Moon⁶⁰, es reflecteixen les pugnes entre els *Rockers* i els *Mods* que van tenir lloc a Brighton el 18 de maig del 1964⁶¹.

Mentre les joventuts britàniques trencaven amb les convencions socials jeràrquico-parentals, el jovent americà, començava a prendre consciència política a través del *folk* de Bob Dylan⁶². Però en el context de la *Brit. Invasion* el *Folk* es veia des de la distància. Fins que no es va produir la trobada entre el cantautor americà Bob Dylan i la banda del moment els Beatles (la primavera del 1964), els gèneres no havien començat a interactuar. La influència mútua fou clara, mentre els de Liverpool van començar a compondre lletres més compromeses políticament, Dylan s'havia passat a la guitarra elèctrica⁶³. Tot i que cap d'ells es posicionà clarament en contra de la guerra de Vietnam, creen escola. Els californians The Byrds, banda de *Rock* nascuda a Los Angeles el 1964 i integrada per Jim McGuinn, Gene Clark i David Crosby, en la seva particular versió de "Mr. Tambourine Man", fusionen el so dels Beatles amb la lletra de

⁵⁷ Y. Delmas, C. Gancel, *Protest Song, La canción protesta en los Estados Unidos de los años sesenta*, Op. Cit. pp. 106-110.

⁵⁸ Roddam, Frank, *Quadrophenia* (pel·lícula), EE.UU, Universal Studios, 1979, 115 min.

⁵⁹ *Ibid.*

⁶⁰ The Who staff, *History*, disponible a: <http://thewho.com/history/> (09/04/2015)

⁶¹ 1964: *Mods and Rockers jailed after seaside riots*, 2005, disponible a: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/may/18/newsid_2511000/2511245.stm (10/04/2015)

⁶² Y. Delmas, C. Gancel, *Protest Song, La canción protesta en los Estados Unidos de los años sesenta*, Op. Cit. pp. 33-103.

⁶³ *Ibid.* pp. 113-117.

Bob Dylan, aconseguint un nou estil musical, el *Folk-Rock*⁶⁴. Malgrat no unir-se obertament al moviment anti-bèl·lic els fundadors del gènere acabat de crear, inspiren a altres artistes per combinar el nou *Folk* elèctric amb lletres de protesta, que aconseguiran himnes generacionals com “Eve of Destruction”, escrita per Phil Sloan i interpretada per Barry McGuire. Aquest mateix any (1965), l’escena del *Rock* americana viu un moment esplèndid marcat per l’arribada dels Kinks amb el seu *hit* trencador “You Really Got Me” juntament amb la sortida del single “Satisfaction” dels Rolling Stones⁶⁵.

Socialment, l’any 1965, fou fortament marcat per la convergència de diferents esdeveniments transcendentals. Fets com l’assassinat del líder afroamericà Malcolm X, el 21 de febrer⁶⁶, les revoltes del barri de Watts de Los Angeles, d’11 al 16 d’agost, van concloure amb la mort de 34 persones⁶⁷ i l’inici de la Guerra de Vietnam amb l’operació *Rolling Thunder*, el 2 de març, converteixen aquest any en singular⁶⁸. La Guerra de Vietnam passarà a la història com la primera “Guerra *Rock*” caracteritzada, entre altres coses, per la diferència generacional present en els gustos musicals entre els reclutes i els seus comandants. Els soldats rasos, proveïts de ràdios portàtils, podien escoltar música a primera línia de batalla i amb el recentment aparegut casset inclús gravar els temes. Tot i escoltar cançons pacifistes o neutres, els soldats ràpidament les doten de significats particulars⁶⁹.

Però, mentre al front la música s’utilitzava per des-estressar les unitats, als Estats Units la música s’utilitzava per expressar l’inconformisme amb la guerra i la negativa a ser reclutat. Així ho expressa Country Joe McDonald amb el seu èxit fora d’antenes, “I-Feel-Like-I’m-To-Die Rag”, una cançó d’una monumental carrega política a través de la sàtira, que marca l’inici de les cançons de protesta en contra de la guerra. Les cançons són un vehicle de cohesió de portes endins, que les manifestacions i altres protestes transformen, reinterpreten o s’hi inspiren, com és el cas de l’eslògan “Hey Hey LBJ, how many kids have you killed today?” (hey hey LBJ quants nens has matat avui). El 1966, després del retorn dels primers soldats del front, les protestes prenen més intensitat. Ja no són unes discussions entre els qui estan a favor en oposició als qui estan en contra, es converteixen en fets i atrocitats de la guerra contra la convicció o el

⁶⁴ *Ibid.* pp. 122-132.

⁶⁵ *Ibid.* pp. 147-155

⁶⁶ *An abridged biography of Malcolm X*, 2015, disponible a: <http://malcolmx.com/biography/> (10/04/2015)

⁶⁷ History.com Staff, *Watts Riot begins*, disponible a: <http://www.history.com/this-day-in-history/watts-riot-begins> (11/04/2015)

⁶⁸ *The Sixties*, Oregon Public Broadcasting, 2005, disponible a: http://www.pbs.org/opb/thesixties/timeline/timeline_text.html (11/04/2015)

⁶⁹ *Ibid.*

patriotisme. Les marxes populars dels primers veterans i actes simbòlics com l'arrencada de condecoracions en públic, calen a la societat i cada vegada s'hi adscriuen més persones i organitzacions a la causa. Entre elles destaquen els sindicats d'obrers i el dirigent del moviment negre, Martin Luther King. La crispació social és ben present en les lletres del grup de *Folk* satíric, The Fugs. La formació nascuda a Nova York, amb cançons com "Kill for Peace", "CIA Man" o "War Song" s'oposen tant a la guerra com a les institucions governamentals, que cada vegada més es fixen en les agrupacions civils de tipus contestatari⁷⁰.

3.1.1.- LSD - League of Spiritual Discovery

Les drogues alteradores de la percepció i estat de consciència com el cànnabis i la dietilamida d'àcid lisèrgic (LSD) es converteixen en un acompanyant indispensable de les joventuts insubmises al "sistema". El segon, nascut de les experimentacions d'Albert Hoffmann abans de la II^a Guerra Mundial, es popularitza a partir del treball del professor Timothy Leary i el seu soci, Richard Alpert publicat sota el títol *Bulletin of Anatomic Scientists* el 1962 per la universitat de Harvard. L'estudi es publica a partir dels resultats que obté Leary de l'experimentació amb la droga subministrada als seus estudiants. El to revolucionari de les conclusions acadèmiques que aboquen a un possible canvi cultural i polític, desagrada als dirigents de la universitat i tant Leary com el seu ajudant són acomiadats el 1963. Aquest mateix any, el professor, funda a Millbrook la "League of Spiritual Discovery" (Lliga de Descobriment Espiritual), on segueix amb les investigacions. Proclama el *Rock* com una alliberació i els músics que l'interpreten com a filòsofs. El seu lema *Turn on, Tune in and Drop out* (enganxa't, sintonitza't i deixa't anar) arrela ràpidament als joves. Alguns d'ells com Bob Dylan el 1964, o John Lenon el 1965, declaren haver consumit LSD. Les autoritats californianes prohibeixen la substància el 1966. Altres artistes també declaren ser-ne consumidors a mitjançant de les seves actuacions. Els Grateful Dead que neixen en ple apogeu de l'àcid a California de l'any 1965, ràpidament es consoliden com a grup psicodèlic del moment, per Jerry García, Phil Lech, Bob Weir, Mickey Hart, Bill Kreutzman, Tom Constanten i Ron McKernan. Els Beatles a través del seu tema, *Lucy in the Sky with Diamonds*, a part de jugar amb les sigles d'LSD, presenten una declaració d'intencions a la que s'adhereixen molts⁷¹.

⁷⁰ Y. Delmas, C. Gancel, *Protest Song, La canción protesta en los Estados Unidos de los años sesenta*, Op. Cit. pp. 148-176

⁷¹ *Ibid.* pp. 209-218

3.1.2.- “Festival”

Mentre el *Folk* i el seu germà elèctric, el *Folk-Rock*, inspiraven i es nodrien dels moviments d'insubmissió, el *Rock* seguia dominant les llistes d'èxits nord-americanes, tal i com ho reflecteix la llista Billboard del 1966⁷², però progressivament s'anava acostant a la temàtica més reivindicativa o obscura, que fàcilment es podria vincular amb alguna de les múltiples facetes de la guerra. Un clar exponent d'aquest gir va ser el single de “Paint it Black” dels Rolling's⁷³. El 1967 cada vegada més joves evadien el reclutament, al·legant: l'objecció de consciència, malaltia, mutilant-se o emigrant a Europa o Canadà. Els canadencs Steppenwolf descriuen aquest èxode dels joves americans a través de la cançó “Draft Resister”⁷⁴. Un gran percentatge dels joves insubmisos s'inclouen a les files del moviment *Hippy*, que pren el *Rock* i les seves variants *Folk* i *Psychodelic* com a parts indivisibles⁷⁵.

El cançoner del moviment consisteix en una barreja dels grans èxits comercials amb cançons protesta i experimentals⁷⁶. Aquest *Totum Revolutum* heterodox d'estils es va reflectir en el Monterey International Pop Festival. Un proto-festival de tres dies de durada, del 16 al 18 de juny, ubicat a la població homònima de l'Estat de Califòrnia. Sorgit de les negociacions entre el promotor Ben Shairo i el cantant i guitarrista del Mamma's and the Pappa's, John Phillips, el Monterey International Pop Festival, pretenia ser (i ho va aconseguir) una mostra del passat més recent, el present i el futur de l'escena musical⁷⁷. La programació del festival incloïa artistes consagrats com Otis Redding, artistes actuals, com The Who o The Animals i futures promeses com Jimi Hendrix o Janis Joplin. Al film promogut des de la direcció del festival “Monterey Pop”, es plasma l'ambient de barreja, tant d'artistes com d'assistents, en un context d'harmonia⁷⁸. Les festes celebrades pels organitzadors a High Ashbury es guanyen la fama d'interminables, l'LSD sintetitzat expressament per l'ocasió, anomenat *Purple Broom* (boirina púrpura) repartit gratuïtament, la participació de famosos com Paul McCartney o els integrants dels Rolling Stones, juntament

⁷² *Top hits of 1966*, 2015, disponible a: <http://www.musicoutfitters.com/topsongs/1966.htm> (12/04/2015)

⁷³ Songfacts®, *Paint it Black by Rolling Stones*, 2015, disponible a: <http://www.songfacts.com/detail.php?id=474> (13/04/2015)

⁷⁴ Y. Delmas, C. Gancel, *Protest Song, La canción protesta en los Estados Unidos de los años sesenta*, Op. Cit. pp. 177 i 178.

⁷⁵ Scarriet, *The one Hundred greatest hippie songs of all time*, 2014, disponible a: <https://scarriet.wordpress.com/2014/02/13/the-one-hundred-greatest-hippie-songs-of-all-time/> (14/04/2015)

⁷⁶ *Ibid.*

⁷⁷ The Monterey International Pop Fundatrion, *The Big Idea*, 2012, disponible a <http://montereyinternationalpopfestival.com/> (14/04/2015)

⁷⁸ Pennebaker, D. A, *Monterey Pop* (pel·lícula), Leacock Pennebaker, EE.UU, 1968, 78 min.

amb la cançó composta pel mateix John Phillips i interpretada per Scott McKenzie "If You're Going To San Francisco", desencadenà una marea humana que es dirigí cap a Long Beach a l'Estat de Califòrnia. El moviment es consolida en forma de campaments semi-permanents on es predica el missatge de la possibilitat d'un món millor i rep el nom de *Summer of Love* (estiu de l'amor). L'estiu de l'amor culmina amb un concert multitudinari el 14 de gener. Les formacions com Grateful Dead, Jefferson Airplane, Loading Zone, entre d'altres, posen la banda sonora a una jornada de pau on els assistents sota els efectes de l'LSD anomenat *White Lightning* (llampec blanc) demostren la possibilitat de germanor entre col·lectius tant dispars com els *hippies* i els Hell's Angels (Angels de l'Infern), motoristes radicals i violents⁷⁹.

3.2.- Proto-Metal

L'origen del concepte de proto-Metal es podria remuntar fins els britànics Kinks (banda nascuda el 1964 en la capital de l'illa britànica, formada per Pete Quaife, Dave Davies, Ray Davies i Mick Avory) i el seu èxit "You Really Got Me", un tema senzill amb una base rítmica feta a l'entorn d'un mateix acord, que li atorga a la cançó una potència extra. Ozzy Osbourne, cofundador dels britànics Black Sabbath, afirma que al sentir "You Really Got Me" per primera vegada, un calfred va recórrer la seva esquena, la cerca d'aquesta emoció ha estat present a l'hora de compondre els seus temes, afirma el cantant⁸⁰.

Grups com The Yardbirds, tot i no formar part d'aquest embrió que esdevindria el *Heavy Metal*, formen i impulsen músics, atorgant-los-hi fama. com és el cas d'Eric Clapton, que acabaria formant la primera super-banda del *Rock*, Cream, integrada pels músics professionals: Ginger Baker i Jack Bruce, formada a Londres el 1966⁸¹. De gran influència per un jove americà de gran talent, Jimi Hendrix, Cream segueix la cadena d'inspiració. Eric Clapton, un mestre del *Blues* electrificat, es converteix en un exemple a seguir per Hendrix, que en companyia de Noel Redding i Mitch Mitchell estableix la transgressora i multi-ètnica The Jimi Hendrix Experience a finals del 1966. La formació, gràcies al talent de Hendrix, adquireix una fama instantània. L'èxit és tal que el primer àlbum del trio, *Are You Experienced?* llançat al mercat el 1967, rivalitza amb el

⁷⁹ Y. Delmas, C. Gancel, *Protest Song, La canción protesta en los Estados Unidos de los años sesenta*, Op. Cit. pp. 223-232

⁸⁰ J. Wiederhorn i K. Thurman, *Louder than Hell: the definitive oral history of metal*, 1ª ed. Nova York, HarperCollins, 2013, pp. 1-8

⁸¹ Cabezas, Gus, *Led Zeppelin*, 2ªed. Madrid, Ediciones Cátedra, 2003, pp. 19-26

Sgt. Peppers, dels tot poderosos Beatles, per encapçalar les llistes dels més venuts. El trio es separa el 1968, és a dir 3 anys i 3 discos després de la seva formació. Abans de dissoldre's interpreta temes com "All Along The Watchtower" escrita per Dylan, una cançó que divaga entre el misticisme i la quotidianitat de la guerra, inclosa al darrer àlbum *Electric Lady Land*, publicat el mateix any de la separació. El tema de "Machine Gun" (metralladora) narra la destrucció que causa aquesta arma juntament amb l'obligació de matar o morir dels qui la disparen, es pot interpretar com una crítica oberta a la guerra. Altres cançons com "Voodoo Child" o "Purple Haze" expressen la marginació (que pateix el col·lectiu negre) i les experiències que proporciona el consum d'LSD, respectivament. La manera de combinar els *riffs* de *Blues* amb l'explotació tècnica tant d'amplificadors com de pedals de distorsió, converteixen a Jimi Hendrix en el millor guitarrista de tots els temps, reconegut amb aquest títol per la revista Rolling Stone⁸² fent-lo així una gran influència pels músics posteriors⁸³.

Però on realment el *Rock* pren un to més pesant i s'orienta cap a pols més radicals, és durant el transcurs del 1968. Els principals grups com els que posa de relleu Sam Dunn al seu documental "Metal: a headbanger's journey" com, Blue Cheer, Deep Purple, Led Zeppelin, MC5 (Motor City 5), the Stoges o Black Sabbath, o bé viuen el moment àlgid de la seva carrera o bé es formen aquesta època.⁸⁴ En un any convuls marcat per les intensificades protestes estudiantils, l'assassinat de Martin Luther King, el revés de l'ofensiva Tet dels nord-vietnamites, juntament amb la victòria electoral de Nixon, afavoreixen el clima contestatari⁸⁵.

Un dels grups polítics que neix aquest any són els autoanomenats *Yippies*. Representen la fusió entre els moviments contestataris i l'ideal *Hippie*, de la costa est dels EE.UU. Concebut intel·lectualment entre activistes polítics contraculturals com: Abbie Hoffman, la seva esposa Anita Kushner-Hoffman, Jerry Rubin, Paul Krassner i la seva parella Rubin. El concepte de *yippie* cristal·litza en el *Youth International Party* (Partit Internacional de la Joventut). El moviment de gran fervor tant creatiu com reivindicatiu, amb objectius d'un alliberament col·lectiu tret de les teories anarquistes, emprà diferents mitjans

⁸² Fricke, David, *100 Greatest Guitarists*, Rolling Stone, 2015, disponible a:

<http://www.rollingstone.com/music/lists/100-greatest-guitarists-of-all-time-19691231/jimi-hendrix-20101202> (15/04/2015)

⁸³ Y. Delmas, C. Gancel, *Protest Song, La canción protesta en los Estados Unidos de los años sesenta*, Op. Cit. pp. 246-252

⁸⁴ Dunn, Sam, *Metal: a headbanger's journey* (documental), EE.UU, Seville Pictures, 2005, 96min.

⁸⁵ Y. Delmas, C. Gancel, *Protest Song, La canción protesta en los Estados Unidos de los años sesenta*, Op. Cit. pp. 256-260

per manifestar-se. Un dels primers esdeveniments que du a terme és el Festival de la Vida, una contra-programació a la Convenció del partit Demòcrata de la ciutat de Chicago. Però tots els intents de fusionar l'ideal de l'amor lliure predicat pels *hippies* amb la política és converteix en una causa perduda⁸⁶. Els *yippies* al igual que els seus antecessors de la costa oest, empren la música com a pilar vertebrador. Grups psicodèlics com els Grateful Dead o Jefferson Airplane són de consum habitual entre els adeptes al moviment. Però cap dels grups consolidats en l'Estiu de l'Amor representa millor el compromís i el radicalisme polític com els MC5⁸⁷.

El quintet de Detroit, centre de la indústria del motor americana, nascut el 1964 i integrat per Wayne Kramer, Michael Davis, Rob Tyner, Dennis Thompson i Fred Smith, sota el nom de Motor City 5, és un grup inspirat musicalment en el *Rock'n'Roll* i influenciat pels moviments socials de contracultura. Forma part activa de la vida política contestària de finals dels seixanta, el grup és una *Garage Band* que recorre nombroses sales fins que es guanya un nom mitjançant les seves actuacions estrambòtiques, políticament incorrectes i en ocasions ofensives. Les seves lletres compromeses expressades a través d'un *Rock* cada vegada més pesant i la pertinença al seu partit de clares influències *yippies* el White Panther Party (Partit dels Panteres Blancs) fundat l'any 1967, els converteix en els capdavanters de la cançó protesta. El seu èxit, *Kick Out The Jams*, gravat en directe el 1968, transcendeix a les llistes dels més venuts després d'esser censurat en el seu debut el 1969⁸⁸. Els Stooges, van seguir el relleu marcat pels MC5. El grup format per Iggy Pop, els germans Ron i Scott Asheton, Sam Lay i Dave Alexander es funda oficialment el 1967 en la ciutat de Detroit. Veïns de barri amb els MC5, no triguen en adaptar les seves maneres a l'escenari i dur-les més enllà. Des de Hendrix, els músics ja no només es basaven en la tècnica, sinó també en l'amplificació, la distorsió, el so sostingut i altres aspectes tècnics. The Stooges, acullen senzills *riffs* de *Blues*, els distorsionen, els apugen a un volum impossible i afegeixen lletres versemblants que ajuntades amb una posada en escena de tot menys convencional, acompanyada de tota mena de drogues, els converteixen en un precedent de múltiples estils musicals. El fundador d'un dels primers grups de *Doom Metal*, Pentagram, Bobby Liebling, afirma que les freqüents autolesions de Iggy, l'han inspirat a imitar-les per obtenir una escenificació més espectacular⁸⁹.

⁸⁶ *Ibid.*

⁸⁷ *Ibid.* p.258

⁸⁸ *MC5: timeline*, 2008, disponible a: <http://makemyday.free.fr/mc5timeline.htm> (15/04/2015)

⁸⁹ J. Wiederhorn i K. Thurman, *Louder than Hell: the definitive oral history of metal*, Op. Cit. pp. 11-14

La radicalització musical és l'evolució natural de la música, derivada de la transgressió progressiva de tabús duta a terme durant tota la dècada del 1960⁹⁰, però els magnicidis de Martin Luther King Jr. i Robert F. Kennedy, el 4 d'abril i el 5 de juny, respectivament, reflecteixen la fractura social i augmenten la crispació als carrers de les principals ciutats americanes⁹¹. Paradoxalment, els èxits radiofònics no se'n fan ressò de les tensions socials, però si incorporen grups de la nova tendència musical, entre els que destaquen 3: Steppenwolf, Vanilla Fudge i Blue Cheer⁹².

El primer grup és d'origen canadenc, format el 1967 a Toronto i compost per John Kay, Goldy McJohn, Jerry Emdmonton, Michael Monarch i Rushton Moreve. Influenciats per la psicodèlia de finals de la dècada elaboren un *Rock* on fusionen les influències britàniques amb el *Rock'n'Roll* americà on l'orgue elèctric pren un paper destacat. La cançó "Magic Carpet Ride" reflecteix aquesta inspiració provinent de la psicodèlia en el tractament de la lletra, però el tema que els ubica en panorama és l'himne a la joventut, "Born To Be Wild"⁹³. Un gran èxit a l'època, aquest tema inclou el concepte de "Heavy Metal" que posteriorment serà recollit per descriure un nou estil musical⁹⁴.

En segon lloc, es troben Vanilla Fudge, un grup pont entre la psicodèlia i el que posteriorment catalitzaria en el *Heavy Metal*. El grup neix el 1966 de la mà de Mark Stein, Tim Bogert, Vince Martell i Carmine Appice. La formació de *Rock* atorga a l'orgue un paper principal al costat de la guitarra, creant una dualitat molt productiva, tal i com s'aprecia al seu gran èxit "You Keep Me Hangin' On"⁹⁵.

Els darrers, però no per això menys destacables, Blue Cheer, són una banda de *Rock* nascuda a San Francisco, el 1967 i composta per Paul Whaley, Gary Lee Yoder i Dickie Peterson. Un trio caracteritzat pel seu so saturat i el volum desmesuradament alt és percebut a l'època com una explosió musical, un reflex de la seva potència és la seva versió de "Summertime Blues" d'Eddie Cochran⁹⁶.

⁹⁰ *Ibid.* pp. 14-15

⁹¹ 1968: *Timeline*, disponible a: <http://cds.library.brown.edu/projects/1968/reference/timeline.html> (16/04/2015)

⁹² Music Outfitters, *Top 100 songs of 1968*, 2015, disponible a: <http://www.musicoutfitters.com/topsongs/1968.htm> (16/04/2015)

⁹³ Wolf World Inc. *Biography: John Kay & Steppenwolf*, 2015, disponible a: <http://steppenwolf.com/p-4118-biography.html> (17/04/2015)

⁹⁴ Dunn, Sam, *Metal: a headbanger's journey* (documental), *Op. Cit.*

⁹⁵ *Vanilla Fudge* disponible a: <http://www.classicbands.com/vanilla.html> (17/04/2015)

⁹⁶ Dunn, Sam, *Metal: a headbanger's journey* (documental), *Op. Cit.*

L'estètica que adopta la formació encapçalada per un jove Alice Cooper, i la seva posada en escena, marcada pel seu característic maquillatge, i els seu posterior èxit, esdevindrà un exemple a futurs músics per atraure el focus mediàtic a les seves actuacions. Un dels deixebles pròdigs de la escola "cooperiana" és King Diamond⁹⁷.

L'orientació musical cap a la radicalització, inspirada per les actuacions dels The Who, posava de relleu la capacitat dels grups americans d'abastir el seu mercat amb material nou, donant per concloua la *British Invasion* a finals del 1968⁹⁸. L'any 1969 es convertirà en un any de contrastos culturals, on els músics americans presentats al gran públic a Monterey, es consolidaran com estrelles al festival de Woodstock. El festival celebrat els dies del 15, 16 i 17, sota el títol: *Three days of Peace and Music*, és ideat des de *Woodstock Ventures*, una societat creada a partir de la unió empresarial entre John Roberts, Joel Rosenman, Artie Kornfeld i Michael Lang. El projecte, després de 2 canvis d'ubicació, es fa a les rodalies de White Lake, de l'estat de Nova York, concretament a la granja de Max Yasgur. Els canvis d'ubicació obliguen a organitzar el festival a corre cuita. Algunes estructures no estan acabades per la inauguració. La meteorologia tampoc acompanya el festival, converteix el terreny en un fangal massiu on els 300.000 assistents acaben arrebossats. Però tot i les impossibilitats d'alguns grups per arribar a l'escenari o l'excessiu consum de drogues (que se'n du la vida de 2 assistents), no obscureixen l'oda a la música en que es va convertir Woodstock, sinònim també de lemes pacifistes, tolerància i convivència pacífica. Un espai d'harmonia d'entre estils, des del *Folk* fins la psicodèlia de Hendrix. Aquest darrer es consagra com un veritable *Guitar Hero* (heroi de la guitarra) després d'interpretar la seva particular versió de l'himne americà anomenada "Star-Spangled Banner". La barreja de drogues, fang i una planificació poc curosa contrasta amb el pacifisme, són les 2 cares d'una mateixa moneda del moviment insígnia dels seixanta, i l'inevitable destrucció del mateix en els seus excessos⁹⁹.

Dies abans del festival de la costa est dels EE.UU. els seguidors de Charles Manson, duen a terme una sèrie d'assassinats sanguinaris. Entre els dies 9 i 10 d'agost del 1969 maten a 7 persones de manera violenta. Manson manipulador sàdic, practicant de màgia negra i drogoaddicte era el líder d'una secta composta per 30 membres aproximadament, principalment dones joves, al veure's, el seu somni d'esdevenir cantautor troncat al no poder firmar un

⁹⁷ Wiederhorn, Jon i Turman, Katherine, *Louder than Hell: the definitive oral history of metal*, Op. Cit. pp. 15-27.

⁹⁸ *The Sixties*, TV sèrie, ep. 6: *The British Invasion*, Op. Cit.

⁹⁹ Y. Delmas, C. Gancel, *Protest Song, La canción protesta en los Estados Unidos de los años sesenta*, Op. Cit. pp. 307-314.

contracte amb una discogràfica, amb l'ajut del productor Terry Melcher, es decideix venjar-se. Envia a casa seva quatre seguidors, en busca d'ell i la seva dona, però en el domicili, acabat d'adquirir pel director de cinema Roman Polanski, troben la dona del director, Sharon Tate i 4 convidats. Maten els homes a trets i les dones a punyalades. L'endemà de la massacre al domicili dels Polanski, Manson condueix a 6 seguidors a la mansió dels LaBianca, tant l'home, Leno, com la dona, Rosemary, que són apunyalats violentament i amb la seva sang s'escriu el missatge *Healter Skelter*, en al·lusió a la cançó *Helter Skelter* dels Beatles. Posteriorment Manson atribuiria els actes del seu seguici a la influència perversa del grup britànic¹⁰⁰.

Desgraciadament, els assassinats no acaben amb la detenció del grup de Manson. El 6 de desembre, els Rolling Stones organitzen un festival gratuït al costat de Altamont Speedway, al nord de Califòrnia, per concloure la seva gira nord-americana. De taloners conviden artistes com, Carlos Santana consolidat a Woodstock mesos enrere, Grateful Dead o Jefferson Airplane, entre d'altres. La seguretat recau sobre els motoristes de Hell's Angels, remunerats amb 500\$ de cervesa. Els Angels de l'Infern, ebris i drogats, exerceixen un abús de força durant tota la nit. *L'in crescendo* del terror és insostenible, Grateful Dead s'abstenen de tocar i se'n van via helicòpter. Els Rolling Stones puguen a l'escenari a les 3 de la matinada, tot fent una crida a la pau, no aconsegueixen contenir els desfermats "agents de seguretat", aquests acaben assassinant un jove afroamericà de 18 anys, Meredith Hunter, a cops de puny i punyalades. A part de Hunter, 2 assistents perden la vida mentre dormien i un tercer apareix ofegat en un aqüeducte. Si Woodstock va ésser un presagi, Altamont es convertí en el final tràgic de tot un moviment generacional¹⁰¹.

¹⁰⁰ Y. Delmas, C. Gancel, *Protest Song, La canción protesta en los Estados Unidos de los años sesenta*, Op. Cit. pp. 312-315

¹⁰¹ *Ibid.* pp. 315-317

4.- L'eix vertebral del *Metal*: la Triada

Escriptors, crítics, músics i artistes, no es posen d'acord en nomenar la primera banda de *Heavy Metal* de la història, però coincideixen en remarcar la importància de tres grups més rellevants per la seva concepció: Deep Purple, Led Zeppelin i Black Sabbath¹⁰².

4.1.- Deep Purple

Els inicis de Deep Purple es remunten a un projecte iniciat per Chris Curtis, ex-bateria de The Searchers, amb la finalitat de crear una "superbanda" anomenada The Roundabout. El concepte de "roundabout" (rotonda) al·ludia a la possibilitat d'integrar músics de renom per un temps indeterminat i anar substituint-los quan es veies oportú. Per aconseguir suport Curtis contacta, el 1966, amb Tony Edwards, propietari d'una casa de moda, que ràpidament s'interessa pel projecte i inclou dos coneguts: John Coleta i Ron Hire per acabar formant els HEC Enterprises Ltd. Durant tot l'any següent Curtis va en busca de músics interessats en el projecte. Per un canvi eventual de residència acaba instal·lant-se al pis de tres músics, Denny Laine dels Moody Blues, David Knight dels Procol Harum i el teclista dels recentment separats Artwood, John Lord. De gustos musicals i ideals afins, Lord i el nou inquilí congenien ràpidament. Durant l'estiu de l'amor del 1967, Lord contacta amb un guitarrista que havia conegut un parell d'anys enrere, Richard Harold Blackmore, per oferir-li un lloc al projecte en construcció. Blackmore accepta i s'hi incorpora el gener del 1968.¹⁰³

Quan els inversors del projecte (HEC Enterprises) estaven perdent la paciència, farts de no veure avanços, el mateix Curtis no va dubtar en reincorporar-se als Searchers. Afortunadament HEC van voler tirar endavant amb els Roundabout. Els membres restants, Lord i Blackmore, es van fer càrrec de la cerca de músics. La primera nova incorporació fou el baixista Nick Simper, al que van seguir els membres del grup Maze, el cantant Rod Evans i el bateria Ian Paice. El nom dels Roundabout {Jon Lord (09/08/1941 - 16/08/2012), Richie Blackmore (14/04/1945 -), Ian Paice (29/06/1948 -) i Rod Evans (19/01/1947 -)}, va fer la seva primera incursió a l'estudi el març del 1968, per iniciativa del segell discogràfic americà, Tetragrammaton i el seu directiu Artie Mogull. El resultat van ser quatre temes, dos de propis com "Shadows" i "Love Help Me" amb

¹⁰² Dunn, Sam, *Metal: a headbanger's journey* (documental), *Op. Cit.*

¹⁰³ Thompson, Dave, *Smoke On The Water: The Deep Purple Story*, 1ª ed., Georgetown, ECW Press, 2004, pp. 19 - 28

dues versions "Help" i "Hush". Sense cap acord tancat el grup, per iniciativa de Lord, va fer els seus primers concerts a terres escandinaves, l'agost del 1968. Fou al nord d'Europa on el nom de Deep Purple es va concebre i s'interpretà com un nou inici¹⁰⁴.

Al retornar de la improvisada gira, es va firmar el contracte amb Tetragrammaton per 2000\$. Sense demora van entrar a l'estudi i en tres dies van enllestir el seu àlbum debut, *Shades of Deep Purple*. El disc va sortir als EE.UU. al juliol i al setembre a Gran Bretanya. Mentre a Amèrica el senzill del disc, "Hush" escalava fins la 4ª posició, a Anglaterra no va generar cap mena de reconeixement. A l'espera del gran tour americà, els Purple van realitzar una sèrie de concerts espontanis, per cohesionar el seu so inspirat en les melodies renaixentistes, combinades amb una distorsió pesada de la guitarra (similar a la dels Blue Cheer) i un destacat virtuosisme de l'orgue elèctric, al pur estil de Vanilla Fudge. Però el públic de les seves terres, no comprenia la fusió d'estils, inclús els van anomenar els "Vanilla Fudge pobres"¹⁰⁵.

Degut al triomf aconseguit amb "Hush" als EE.UU. la discogràfica va afanyar-se en contractar el segon àlbum dels britànics, que havien de gravar tant bon punt trepitgessin terres de l'altre costat de l'Atlàntic. D'inspiracions Artúriques, el disc consta de vuit cançons, on es barregen creacions pròpies amb dues versions. *The Book of Taliesyn* es llança l'octubre del 1968 als EE. UU i l'estiu següent a les Illes britàniques¹⁰⁶.

El seu debut als escenaris americans es produí al 8è Festival de Blues i Jazz, de Sunbury, celebrat del dia 9 a l'11 d'agost. L'apoteosi es produí quan Deep Purple va substituir la "superbanda" del moment Cream, com a caps de cartell a la seva pròpia gira, el 20 d'octubre a San Diego. L'acollida del públic, tot i la sorpresa, va ser aclaparadora i la gira que havia de concloure el desembre es va perllongar fins als primers dies del 1969. El mes de gener suposà als músics un altre tancament a l'estudi de gravació, per concebre un nou senzill promocional del futur àlbum, *Deep Purple*. Els temes finals enregistrats el 7 de gener, van ser "Emmaretta" i "Wring That Neck". Les gravacions intercalades amb una pseudo-gira britànica infra-pagada, van culminar el mes de març i el disc sortí a la llum el 21 de juny. El període entre la post gravació i el llançament, fou ocupat per una gira americana, duta a terme amb escassos mitjans. El segell discogràfic de Tetragrammaton, s'estava arruïnant. A l'àlbum homònim, la coherència entre el virtuosisme de Blackmore i la magistral tècnica i

¹⁰⁴ *Ibid.* pp. 1 - 36

¹⁰⁵ *Ibid.* pp. 37 - 47

¹⁰⁶ *Ibid.* pp. 39 - 50

coneixement de Lord es fusionen sense quedar eclipsades per les mescleres regulars, dels discos anteriors¹⁰⁷.

Al sentir el primer disc dels Led Zeppelin, Lord i Blackmore se'n van adonar de les capacitats creatives de la banda i el seu estancament. La decisió era dràstica, calia canviar la veu i el baix. Grans professionals dels seus respectius camps, Rod Evans i Nick Simper, els mancava l'element cohesionador i trencador del *Rock* (dur) que havien apreciat en l'àlbum dels Zeppelin. Per ocupar els llocs dels vacants Blackmore va pensar en el cantant dels Episode Six, Ian Gillan. Aquest accedí a l'oferta amb la condició d'incorporar a Deep Purple el seu baixista Roger Glover. De mutu acord i amb el vistiplau del jove bateria Ian Paice, la banda va seguir el seu camí evolutiu. El debut dels nous integrants es va produir el 10 de juny i la desmesurada eufòria del públic va confirmar l'encert en la tria¹⁰⁸.

El 1969 Jon Lord va decidir posar en pràctica una idea concebuda feia cinc anys, la creació d'un *Concerto* per orquestra i grup. Amb l'ajut del compositor contemporani de renom Malcom Arnold, el *Concerto for Group and Orchestra* veié la llum el 24 de setembre del 1969, al Royal Albert Hall, de Londres, amb la *Barclay James Orchestra* en companyia dels Purple. El concert fou gravat, editat i tret al mercat el gener del 1970, sota el títol de *Concerto*. Paral·leles al projecte de Lord es succeïen les gravacions del que seria el primer disc amb els nous integrants, la formació anomenada MK II pels fans¹⁰⁹. Poc després d'entrar l'any nou (1970), Tetragrammaton va fer fallida i HEC es van posar en marxa per negociar les condicions amb els nous propietaris dels Purple, Warner Brothers. Pràcticament sis mesos després de dures negociacions, Warner va accedir a pagar 40.000\$ pels deutes de Tetragrammaton amb el grup i llançar el nou disc, *Deep Purple In Rock*, el mes d'abril¹¹⁰. Es tracta d'un disc concebut per anar a contra corrent. Mentre la tendència del *Rock* més radical era la progressiva distorsió i allargament dels temes, Deep Purple optà per suprimir el component del *Blues* aconseguint cançons com "Speed King", que s'encarregaria de l'obertura del disc amb la seva potencia i velocitat, on els sons de l'orgue i la guitarra tenen els seus moments de glòria, envoltats per una veu única. La pista on Ian Gillan brilla per la seva magistral veu és el que tanca la cara A del disc "Child In Time". Inspirada en les atrocitats de la guerra, "Child In Time" és un crit de dolor *in crescendo* que clama en contra dels enfrontaments bèl·lics¹¹¹.

¹⁰⁷ *Ibid.* pp. 51 - 71

¹⁰⁸ *Ibid.* pp. 62 - 73

¹⁰⁹ *Ibid.* pp. 78 - 89

¹¹⁰ *Ibid.* pp. 88 - 93

¹¹¹ *Ibid.* pp. 90 - 94

L'adscripció de l'escena Underground que s'estava gestant a Anglaterra, imposava als Deep Purple no publicar cap senzill, però les obligacions contractuals eren oposades.¹¹² El juny es va treure el compacte que duia per nom, "Black Night" un tema concebut en una tarda d'estudi, que s'acompanyaria del trencador "Speed King" de l'àlbum¹¹³. Durant l'estiu posterior al llançament del disc, mentre el grup feia la gira americana, el seu senzill començava a escalar posicions a les llistes angleses. La merescuda fama a les terres nats estava arribant en forma de "Black Night" que a l'octubre es va posicionar al n° 2 de les llistes britàniques. Impulsat per l'èxit del senzill, el disc es va consolidar als rànquings, arribant fins el quart àlbum més venut de l'any. El setembre va tenir lloc la gira del Regne Unit, una brutal experiència per les sales que acollien els concerts, una vivència inoblidable pels fans que exhaurien les entrades amb mesos d'antelació. La posterior gira alemanya, va conscienciar els Deep Purple del moment delicat pel que estava passant la societat. L'atrocitat de la guerra de Vietnam semblava ben present a la República Federal Alemanya. Els joves alemanys inclús s'adherien als moviments de protesta dels "Black Panthers", a la vegada que feien ressorgir l'esperit del '68. Tots aquests ideals representaven als joves, que a part de la determinació política, optaven per una música poc convencional, més forta i radical. Els concerts de la gira germànica de la tardor del 1970 tenien per costum acabar amb una batussa policial¹¹⁴.

Els primers mesos del 1971 van veure néixer el *hit* "Strange Kind of Woman" que al setembre s'inclouria a l'àlbum "Fireball". A la gira de Gran Bretanya, intercalada entre ambdós llançaments, Glover va patir un col·lapse a sobre de l'escenari i a Blackmore li van diagnosticar apendicitis. Afortunadament el baixista es va refer gràcies a pràctiques de relaxació hipnòtica i el guitarrista amb una intervenció quirúrgica. La sortida de "Fireball" no va aixecar excessives passions entre la crítica i el públic es mostrava cada vegada més reticent amb el nou material. Com de costum no podia faltar el tema de cohesió musical, de gran èxit, que en aquest disc es manifestava sota el títol de "Demon's Eye". Una participació Blackmore - Lord excepcional ambientada en una pesant atmosfera aportada pel baix de Glover. Els concerts de la gira americana es van centrar en el nou àlbum i el resultat es veié, en l'ascensió fins el top 30 americà, i escalà fins el primer lloc de les llistes britàniques. A finals

¹¹² *Ibid.* p. 98

¹¹³ Discogs, *Deep Purple – Black Night*, 2015, disponible a: <http://www.discogs.com/Deep-Purple-Black-Night/master/10628> (05/05/2015)

¹¹⁴ Thompson, Dave, *Smoke On The Water: The Deep Purple Story*, *Op. Cit.* pp. 99 – 109

d'any amb la segona gira americana en marxa, Ian Gillan fou diagnosticat, d'hepatitis, obligant a cancel·lar la gira¹¹⁵.

Malgrat l'estat en que es trobava Gillan, a Deep Purple els quedava una última data per concloure la gira i tancar-se a l'estudi i recuperar-se de la malaltia. El lloc en qüestió era el casino de Montreaux, de Suïssa, el 4 de desembre, talonejant a Frank Zappa i els Mothers of Invention. Els plans eren gravar el darrer disc al casino i impregnar-se de la màgia del lloc, però durant el concert de Zappa i els Mothers, un dels assistents va aparèixer amb un llança bengales que va acabar incendiant l'edifici. Per sort les pèrdues només van esser materials. Es va trobar un hotel tancat per la temporada d'hivern on el llogat equip de gravació mòbil dels Rolling Stones podia establir-se. En dues setmanes van gravar el seu sisè disc, *Machine Head*. Ple d'emocions a flor de pell, el vinil conté l'acord més simple i identificable de tot el repertori de Deep Purple, "Smoke on the Water". La cançó basada en quatre notes es convertiria en el primer single de l'aventura desastrosa del segell Purple Records. El disc complet sortiria el maig del 1972, trencant tots els records, inclosos els de ventes, amb un doble disc de platí i el record Guinness de l'actuació més sonora en un recinte cobert, amb 117 decibels.¹¹⁶

Les gires següents, tant l'europea com americana, es van succeir satisfactòriament, però quan els Purple es reuniren de nou per crear un nou disc, els resultats van esser nuls. Els malentesos entre cantant i guitarrista pel títol de *frontman* estaven desgastant a tot el grup. Els concerts contractats a les terres nipones duïen el cartell d'entrades esgotades, setmanes abans que els músics les trepitgessin per primera vegada. Amb les expectatives d'èxit Japonès assegurades amb setmanes d'antelació, Warner Bros., que encara posseïa els drets de distribució a Àsia, va programar la gravació del directe. L'àlbum anomenat *Made in Japan* i *Live in Japan*, al propi Japó, no van desbancar el *Machine Head* en ventes, però sí a qualsevol directe de l'època en acústica i mescla, on el públic i el grup s'intercanviaven emocions a través de les improvisacions. Va sortir a la venda, l'abril del 1973 als EUA i el desembre anterior a Gran Bretanya.¹¹⁷

La frustració creativa acabà solidificant-se en forma de *Who Do You Think We Are*, tret el gener i febrer del 1973, EE.UU. i Anglaterra, respectivament, del que només destaca la versió particular de Ian Gillan, "Women From Tokyo". L'estancament creatiu i el mal ambient entre els membres va obligar a Ian

¹¹⁵ *Ibid.* pp. 115 – 119, 121

¹¹⁶ *Ibid.* pp. 125 - 135

¹¹⁷ *Ibid.* pp. 134 - 139

Gillan, a escriure una carta als directius de HEC i als seus companys anunciant la seva marxa. Ningú s'ho va qüestionar i l'única condició imposada per la seva marxa fou el compliment de l'agenda de les gires, americana, europea i japonesa que mantindria els cinc membres units per força, durant més de tres mesos. Després de la marxa de Gillan, Richard Blackmore també s'encarrilava pel mateix camí, però seria Glover qui abandonaria les files dels Purple, en companyia del cantant, el 15 de juny del 1973¹¹⁸.

La nova situació obligà als tres membres restants a cercar noves incorporacions. El primer que van reclutar va ser un jove de 21 anys, Glen Hughes, membre fundador de Trapeze, que acceptava unir-se al grup com a cantant i baixista, però el seu rol com a veu principal es veié relegat a un segon terme. Gràcies a un anunci a premsa especialitzada el grup va topiar amb un jove cantant d'extraordinàries qualitats i tant sols un any major que l'acabat d'integrar Hughes, David Coverdale. Dos mesos van ser suficients per posar la maquinaria en marxa, l'agost del 1973 Deep Purple comptava amb tots els integrants de nou. A inicis de setembre la banda iniciava els assajos, dels que van sorgir temes com "Burn", peça principal de l'imminent disc homònim del que cal destacar també "Mistreated" on el *Blues* particular de Blackmore combina amb la potencia vocal de Coverdale. Acabat d'enllestir el compacte, la formació (MK III) es va (re)estrenar a Dinamarca el 9 de desembre i els dos cantants, superats els nervis inicials, van interpretar els clàssics dels Purple a dos veus d'una manera inaudita fins a les hores¹¹⁹.

La successiva gira americana es va haver de posposar, degut a l'apendicitis, aquesta vegada de Lord i en comptes d'arrencar a finals de gener, finalment, es va iniciar el 3 de març del 1974, en plena crisi del petroli de l'OPEP. El desventurat inici de gira no va fer minvar els ànims dels fans i arreu es van exhaurir les entrades. El llançament oficial de *Burn*, el mes de febrer, va monopolitzar el repertori d'una gira organitzada al mil·límetre, on el *Starship I* (Boeing 707) era el mitja de transport. El mateix avió els va dur a l'apoteòsic festival de Califòrnia Jam, on els Deep Purple, eren els caps de cartell. Van triar actuar els últims, allargant el concert fins els 90min., enlloc dels 60 previstos, afegint-hi explosions d'amplificadors, destrosses de diverses "Fender Stratocaster" i un duel elèctric entre Jon Lord i Richie Blackmore com fins aleshores no s'havia enregistrat. El monumental final d'un festival on van assistir 250.000 persones, va impulsar les vendes *Burn* d'una manera notable¹²⁰.

¹¹⁸ *Ibid.* pp. 140 – 145

¹¹⁹ *Ibid.* pp. 147 - 154

¹²⁰ *Ibid.* pp. 155 - 160

Les pressions contractuals obligaven a la banda al internament en un estudi per finals d'any, cosa que crispà sobre-manera a Blackmore. Seguint l'exemple de doble àlbum que representava el *Made in Japan*, el guitarrista esperava concebre un doble disc d'estudi. Les tensions sobre la temàtica van allargar el procés de concepció. Coverdale fascinat pel món del *Rock*, les *groupies* i les carreteres interminables volia plasmar el cúmul de sensacions, noves almenys per ell, a l'àlbum, mentre que Blackmore optava per augmentar el nivell intel·lectual de les lletres inspirant-se en les novel·les de ciència-ficció, sobretot les de J.R.R. Tolkien. S'imposà la segona visió dels mons ficticis i "Stormbringer" n'és la prova. La manca d'idees i l'estancament musical van culminar amb un disc de nou temes que a dures penes excedia els 35 minuts. Com ja venia essent una costum, el grup sortia a les carreteres poc abans del llançament del disc el novembre del 1974. Durant la gira europea que succeïa l'americana, a l'abril següent, el sobtat final de la guerra vietnamita va agafar el tots per sorpresa¹²¹.

¹²¹ *Ibid.* pp. 167 - 175

4.2.- Led Zeppelin

La formació britànica formada per Jimmy Page (James Patrick Page, 09/01/1944 -), Robert Plant (Robert Anthony Plant, 20/08/1948 -), John, *Bonzo*, Bonham (John Henry Bonham, 31/05/1948 - 25/09/1980) i John Paul Jones (03/01/1946 -), va heretar el títol i les obligacions contractuals dels Yardbirds¹²².

Els Yardbirds, una formació de *R&B* (*Rhythm and Blues*), el 1965 van oferir el lloc de solista a un jove i prodigiós Jimmy Page, al marxar el seu guitarra principal Eric Clapton, però per motius d'amistat amb Clapton, aquest refusà l'oferta. El 1966 Jeff Beck, amic de Page, ocupava el lloc deixat per Eric Clapton, però aquesta vegada el grup necessitava un baixista. Paul Samwell-Smith havia deixat el grup, al entrar Page a l'escena relegà les quatre cordes al que fins a les hores era el guitarra rítmic de la formació, Chris Dreja. No van tardar en organitzar-se les gires, primer l'europea i a continuació la nord-americana. Però els problemes no van trigar en aparèixer. Beck a part de posseir un gran talent amb les sis cordes, era propietari d'una personalitat excèntrica, aficionat als excessos i a la poca puntualitat. En el concert que el grup havia de fer al Carousel Club de San Francisco, Jeff Beck no va aparèixer, obligant a Page ocupar el lloc de la guitarra solista. Però la que havia de convertir-se en una col·laboració fructífera entre dos virtuoses de la guitarra no va transcendir més enllà de dos senzills, "Happenings Ten Years Time Ago" i "Psycho Daisies". El novembre del 1966 els integrants de la banda acomiaden al seu guitarra solista, farts d'aguantar les insolències, la manca de puntualitat i els abusos de Beck. Al guitarra el va acompanyar el que fins les hores era el seu manager, Simon Napier-Bell. L'agent que el relleva, Peter Grant, ràpidament organitza gires per tot l'any (1967) i el següent, que duen la banda a llocs tant llunyans com Austràlia, Japó o Singapur passant pels EE.UU. i part d'Europa. En la gravació del que seria el darrer àlbum dels Yardbirds, *Little Games*, va quedar plasmat el deteriorament de la formació. En unes sessions a corre-cuita amb músics d'estudi, seguint el model del single on la cohesió de l'àlbum es deixava de banda, va quedar patent el desgast dels seus músics amb l'excepció de Plant. Al final de la gira promocional americana, el 7 de juliol del 1968, el cantant Keith Relf i el bateria Jim McCarty deixen el grup. El baixista Chris Dreja, optà per explorar la seva faceta fotogràfica deixant a Jimmy Page davant del timó dels Yardbirds i amb la necessitat de trobar substituïts per complir amb el contracte de la gira escandinava¹²³.

¹²² Cabezas, Gus, *Led Zeppelin*, 2ª ed., Madrid, Ediciones Cátedra, 2003, pp. 17 - 35

¹²³ *Ibid.* pp. 21 - 36

La intenció de Page no era reconstruir els Yardbirds sinó formar una banda dotada d'un so elèctric contundent, acompanyada per una veu potent, una barreja entre el *Blues-Rock* de Cream i l'energia transmesa per la Jimi Hendrix Experience. Després de tornar dels EUA Page comença la recerca de músics. En un concert organitzat a una escola de magisteri de Birmingham, el mes d'agost, Page queda impactat per la potencia, la sensualitat i el registre d'un desconegut Robert Plant, cantant dels Band of Joy. Quan es van conèixer Plant proposà al seu antic bateria per ocupar el lloc vacant. Després de constatar la creativitat, la solidesa tècnica de John Bonham, només faltaria un baixista. Per aquest lloc es presentà, de forma voluntària, un reconegut baixista d'estudi, John Paul Jones, que buscava explorar la seva faceta més creativa i enfrontar-se al repte del directe¹²⁴.

Amb tota la tripulació a bord i després d'un parell d'assajos, el quartet que es feia dir "The New Yardbirds" va debutar a Copenhaguen el 14 d'abril del 1968. Els concerts escandinaus, tot i els nervis, van sortir bé. Al retornar a Anglaterra el grup necessitava desprendre's de l'antic nom per poder consolidar el nou projecte. Tirant dels records a Page li van venir al cap les paraules de Keith Moon, bateria dels The Who, "Lead Zeppelin" (zpelí de plom) extretes d'una dita anglesa. Per donar més ganxo al nom i per evitar confusions pel públic americà, Grant va decidir suprimir la "a" de "Lead" donant llum al nom de Led Zeppelin¹²⁵.

Per tal de donar-se a conèixer, el grup va assumir riscos i es va tancar a l'estudi de gravació d'Olympic d'on van sortir amb el disc homònim, el mes d'octubre. Produït entre Jimmy Page i Peter Grant, el disc va sortir a la venda el 12 de gener del 1969 als EE. UU i el 28 de març al Regne Unit. Integrat per 9 cançons, 4 a la cara A ("Good Times, Bad Times", "Babe I'm Gonna Leave You", "You Shock Me" i "Dazed and Confused") i 5 a la cara B ("Your Time Is Gonna Come", "Black Mountain Side", "Communication Breakdown", "I Can't Quit You Baby" i "How Many More Times"), el *Led Zeppelin I* es presentava com una declaració d'intencions per part d'un grup amb ganes d'èxit. La portada, obra de George Hardie, reproduïx la catàstrofe del zepelí *Hinderburg*, accidentat a Lakehurst, New Jersey, el 1937 i representa a la perfecció l'explosió sonora del seu interior. Un *Blues* electrificat, sobre-amplificat i distorsionat, una sana competició entre veu i guitarra acompanyada per la base rítmica d'igual talent consagren aquest àlbum com un tòtem, un precedent¹²⁶.

¹²⁴ *Ibid.* pp. 27 - 36

¹²⁵ *Ibid.* pp. 35 - 37

¹²⁶ *Ibid.* pp. 39 - 51

Al sortir de l'estudi el grup havia de presentar-se al públic. El disc encara necessitava un contracte discogràfic i les actuacions posteriors no van rebre ni bona acollida del públic ni tampoc pietat de les crítiques. A la recerca d'un contracte Grant volà als EE.UU., el previ contacte amb Atlantic records, segell distintiu de música negra. Gràcies a la recomanació de Dusty Springfield, Peter Grant aconseguí un contracte per 5 anys, amb plena llibertat creativa i plens drets sobre l'explotació de la imatge del grup, amb una remuneració de 200.000\$, unes condicions i xifres mai vistes en un contracte d'un grup novell fins aleshores. No obstant el públic britànic seguia crític amb els Zeppelin. El quantíons contracte havia fet circular els rumors que posaven en dubte l'autenticitat de la banda i la premsa els seguia identificant com els "New Yardbirds". Finalment, opten per fer una gira americana, Grant ja havia recorregut el país en diverses ocasions des del 1964 i no tardà en organitzar-la. L'únic inconvenient era la data del primer concert, 26 de desembre, que els obliga a celebrar les festes nadalenques apartats de les famílies. Però decidits a triomfar a tota costa aterren als EE.UU. el 23 de desembre. Talonejant a grups com MC5 o Vanilla Fudge, reben fortes ovacions arreu de l'estat, el seu àlbum es sol·licita cada vegada més i abans del seu llançament se'n reserven més 50.000 còpies. Atlantic per la seva part ha distribuït 500 còpies promocionals i el nom de Led Zeppelin comença a causar furor a nord-americà. L'èxit dels britànics, desbancà a grups nacionals de moda com Iron Butterfly (el primer grup de Rock en aconseguir un disc de platí¹²⁷) col·locant el seu LP de debut al Top10 de les llistes americanes¹²⁸.

Durant tot l'any 1969, Led Zeppelin van protagonitzar un total de 140 concerts, dels quals 110 van ser al continent nord-americà. Aquesta vegada eren els caps de cartell, amb excepcions puntuals com el concert amb els The Who. La premsa americana prenia relleu a la britànica amb les dures crítiques, però els músics que s'havien pres les ofenses com un repte personal, demostraven amb cada concert el seu talent. Cada vegada tocaven més fort i millor, "Bonzo" experimentava amb els sons de la bateria revestint-la amb paper d'alumini per guanyar ressonància a la vegada que tocava amb un bombo de 28 polsades, era un músic capaç de desbocar a mil i un dimonis sense perdre el compàs en cap moment. Seguit i acompanyat per Jones, entre els dos asseguraven una base, potent i coherent amb la potència que desfermava la banda. Page per la seva part, seduïa les fans femenines amb les interpretacions amb l'arquet de violi. Plant en canvi, era l'únic integrant de la banda que per manca d'experiència,

¹²⁷ Iron Butterfly, *About*, 2015, disponible a: <http://www.ironbutterflyband.com/about.html> (01/05/2015)

¹²⁸ Cabezas, Gus, *Led Zeppelin, Op. Cit.* pp. 53 - 68

sobreactuava en alguns moments, amb ell les crítiques foren especialment dures¹²⁹.

El mes de maig, i en plena gira, les discogràfiques satisfetes amb l'èxit del primer disc, començaven a fer pressió de cares a la campanya de tardor, obligant als músics a exprimir tot el seu temps lliure en compondre el que seria el *Led Zeppelin II*. L'estrès i l'atapeïda agenda van induir progressivament al grup al consum de substàncies estupefaents, però sobretot alcohol. A aquest consum l'acompanyaven una sèrie de bretolades, menors, als hotels on s'allotjaven. Amb el temps les necessitats van passar a ser sexuals, el desmesurat nombre de *groupies* disposades a qualsevol cosa pels seus ídols, satisfien aquestes necessitats fent les gires més suportables¹³⁰.

El retorn de les amídiques, a principis de juny es convertí immediatament en un altre tour, anglès, juntament amb gravacions radiofòniques, per tota Gran Bretanya. Insatisfets amb la qualitat auditiva dels mitjans, en culminar la gira la formació els va començar a esquivar al legant l'incapacitat tant de la radio com la de la televisió en captar la seva aura, guanyant-se així la fama d'inaccessibles. El retorn als Estats Units els va portar arreu del país però per canvis d'última hora se'ls va excloure del cartell definitiu de Woodstock en un dels concerts coincideixen amb un dels seus ídols, el llegendari *Bluesman* B.B. King¹³¹.

El seu segon àlbum *Led Zeppelin II*, gravat en diversos estudis entre els continents d'Amèrica i Europa, sortí a la llum el 22 d'octubre del 1969 als EE.UU. D'èxit immediat va romandre durant 7 setmanes com el disc més venut, cinquanta-tres setmanes entre el n°10 més venuts i quatre anys al top100. Comosat per nou temes, 4 en la cara A ("Whole Lotta Love", "What Is And Should Never Be", "The Lemon Song" i "Thank You") i 5 en la cara B ("Heartbreaker", "Living Loving Maid", "Ramble On", "Moby Dick" i "Bring It On Home") és el disc que va consolidar Led Zeppelin com a banda de *Rock* amb ple dret per disputar-se el liderat entre els seus compatriotes de l'època¹³².

Poc abans del llançament del segon disc, la banda complia el seu primer aniversari amb bons resultats. La gira promocional constà de 19 concerts en poc més de mig mes (del 18 d'octubre a 8 de novembre) els obligaren a actuar dos cops al dia en algunes dates. Tot i coincidir amb la gira dels Rolling Stones, els resultats tant econòmics, com els qualitatius no es van veure afectats. En culminar la promoció americana el grup s'endinsà en la concepció del que seria

¹²⁹ *Ibid.* pp. 67 - 72

¹³⁰ *Ibid.* pp. 67 - 75

¹³¹ *Ibid.* pp. 70 - 84

¹³² *Ibid.* pp. 85 - 99

el seu tercer vinil. Passades les festes nadalenques el quartet arrencaria la gira promocional britànica, de vuit concerts, amb la condició de no incloure taloners, degut a les demandes del públic pels *vis* interminables. Un cop acabada la tímida gira britànica, els Zeppelin s'embarcarien en la que seria la seva gira europea en majúscules, 12 concerts en menys de dos mesos, del 21 de gener a 13 de març, que ells durien pels països de Finlàndia, Alemanya, Suècia, Àustria entre d'altres¹³³.

La seva cinquena gira per les terres nord-americanes acabaria amb un mal sabor de boca. El 1970 el *Rock* era percebut per les autoritats com un element instigador de masses i els concerts com un viver d'idees contestatàries. Les forces de seguretat aprofitaven qualsevol espurna per iniciar una batalla campal durant els concerts. El tractament als Estats del Sud com Texas fou de tot menys agradable i per culminar la desventurada gira, la veu de Plant estava greument afectada pel sobreesforç dels concerts, motiu pel qual es va cancel·lar l'últim concert que s'havia de celebrar a Las Vegas. Un cop recuperat de l'espant, el grup participà al Festival de Bath de Blues i Música Progressiva, dut a terme en un llogaret anomenat Shepton Mallet a l'oest de la capital anglesa, del 27 al 29 de juny. Davant de 200.000 persones Led Zeppelin va desplegar el seu arsenal de temes, on la inèdita "Immigrant Song" va deixar a tothom hipnotitzat. La potència i compenetració característiques, es feien presents mitjançant improvisacions llarguíssimes que el públic demanava no acabar. Tal i com ho exigia la rutina, el nou Continent havia d'esser la següent parada. Només una fugaç gira alemanya (del 9 al 12 de juliol) el separà de la sisena gira americana. Programat entre el 5 d'agost i 4 de setembre, el tour estava formada per 26 concerts. Els crítics no veien amb bons ulls el fugir dels mitjans de la banda, però al públic no l'importava. Els lectors de la revista *Melody Maker*, van proclamar Plant com a millor cantant anglès, el tercer millor cantant de món i van escollir el *Led Zeppelin II* com el millor àlbum de l'any 1970¹³⁴.

Com no podia esser de cap altra manera, el tercer disc, continuació natural dels dos anteriors, almenys en el títol, anomenat *Led Zeppelin III*. Editat el 5 i 21 d'octubre als EE.UU. i Gran Bretanya respectivament amb deu temes, cinc en cada cara, "Immigrant Song", "Friends", "Celebration Day", "Since I've Been Loving You" i "Out On The Tiles" corresponents a la cara A amb "Gallows Pole", "Tangerine", "That's The Way", "Bron-Yr-Aur Stomp" i "Hats Off To (Roy) Harpers" en la B. D'èxit més moderat que el seu antecessor, va escalar al n°1 de les llistes americanes i s'hi mantingué durant tres setmanes. El caire més

¹³³ *Ibid.* pp. 101 - 107

¹³⁴ *Ibid.* pp. 102 - 117

acústic del disc va decebre tant a crítics (acostumats a titllar-los de tocar massa fort) com als fans expectants d'una explosió elèctrica¹³⁵.

Decebut amb les xifres de vendes i crispats per les crítiques decidiren tancar-se a l'estudi de nou. Les sessions pel *Led Zeppelin IV* acabarien el febrer del 1971. Però el resultat gravat, un cop a Los Angeles, resultà d'ínfima qualitat. Les presses del grup a treure el nou àlbum a la llum, es van veure troncades per la necessitat de re-gravar-lo. Davant la successió d'infortunis, Grant organitzà una gira pels clubs de les illes britàniques, ho va vendre com un retorn als orígens. Un total de 13 concerts en un mes, al llarg de les illes britàniques i Irlanda. La veu de Robert Plant va acabar tocada per segona vegada. El concepte de "retorn als orígens", els va dur també al continent europeu. La gira que s'inicià el 3 de juny a Copenhagen, passà per sales de les principals capitals europees, Viena, Roma, Berlin, etc. Però l'últim concert el 5 de juliol a Milà acabà en batalla campal, 12.000 assistents foren sotmesos a cops de porra i gas lacrimogen. L'esbandida massiva cap a l'escenari, en busca d'aixopluc, per sort els assistents van poder salvar tant els membres com l'equip de la banda. Per rebaixar la crispació i els nervis i aconseguir diners de forma fàcil el quartet optà per la gira americana. Del 19 d'agost al 17 de setembre van guanyar més d'un milió de dòlars. Culminant els concerts americans a Hawaii, el grup es preparava per envair al Japó, el segon mercat mundial, en rellevància al nombre de vendes de discos. En cinc concerts repartits en set dies els de Londres, van comprovar l'entrega dels asiàtics i la devoció per la seva música, agraint-la en forma d'improvisacions inèdites¹³⁶.

El quart àlbum, finalment, veié la llum el 8 de novembre als EE.UU i el 12 en la gran illa europea. Integrat per vuit temes: "Black Dog", "Rock and Roll", "The Battle of Evermore", "Starway To Heaven", "Misty Mountain Hop", "Four Sticks", "Going to California" i "When the Levee Breaks". Aquest escalà ràpidament fins el n°1 dels més venuts i s'hi mantingué 62 setmanes en les llistes. A la portada senzilla i minimalista, només hi apareixen els quatre símbols representatius de cada integrant del grup. Un tema enèrgic i contundent, com en les entregues anteriors, obre el disc on es combinen cançons acústiques com "Battle of Evermore" amb els emotius i icònics com "Starway To Heaven", convergint en un equilibri¹³⁷.

De tornada a casa, després de la gira nipona, Jimmy Page i Robert Plant decideixen fer unes escapades turístiques a Tailàndia i altres països asiàtics. En

¹³⁵ *Ibid.* pp. 119 - 131

¹³⁶ *Ibid.* pp. 134 - 145

¹³⁷ *Ibid.* pp 148 - 162

veure cartells dels Marmalade, grup *Pop* de moda a principis dels setanta, Page s'adonà que el domini mundial de Led Zeppelin encara no s'havia produït. En reunir-se al seu país natal, s'embarcaren en un altre gira nacional, 16 concerts en recintes aptes per no menys de 12.000 assistents, que es van iniciar a Newcastle l'11 de novembre. L'inici de l'any 1972 la tripulació el va viure en forma de la primera i única gira pel continent d'Oceania. El tour que havia de començar a Singapur el dia de St Valentí (14 de febrer), va començar dos dies més tard, a Perth degut a la negativa de les autoritats d'admetre'ls al país per la llargada de les seves melenes. Tot i l'arrancada entorpidada per les autoritats, els anglesos van arrasar tant a Nova Zelanda com a les principals ciutats Australianes, amb xifres record d'assistència. Confirmat el triomf a les antípodes, la pròxima parada era el nou món. En aquesta ocasió Grant aspirava a un tall del pastís encara més gros, organitzant ell mateix la preparació dels concerts, l'equip, el desplaçament i la venda d'entrades per embutxacar-se un 90% dels beneficis que generés els grup. Això deixava la gestió de permisos i temes legislatius als promotors, que amb el cap baix estaven obligats a acceptar el 10% de benefici restant. L'arriscada jugada, va ser tot un èxit que creà escola. En aquesta vuitena gira, el grup va conèixer un dels seus ídols d'infància, Elvis Presley, el rei del *Rock'n'Roll*, cosa que emocionà a Plant de manera especial. En aquesta gira el grup comptava amb el seu primer jet, que tot i ésser llogat, els estalvia temps i diners en els desplaçaments. Tots els rècords que el grup matxucava en cada gira, quedaven eclipsats pels seus compatriotes, els Rolling Stones, reconeguts per la *crème* de la societat artística americana, com els joves rebels. Farts de l'anonimat, en culminar la gira americana, van contractar els serveis B.P. Fallon, un creatiu assessor, artífex de la imatge de bandes com King Crimson o Silverhead. La gira americana la precedí la japonesa i posteriorment l'anglesa que culminaria a finals del gener del 1973¹³⁸.

El cinquè vinil del quartet titulat, a contra corrent "zeppeliniana", *Houses Of The Holy*. És el primer disc de la formació en aparèixer primer al seu país natal (21 de març) i una setmana més tard a nord-americà. Compost per vuit temes entre els quals destaquen "The Song Remains The Same", "D'yer Mak'er" o "No quarter". És l'àlbum més experimental de la banda, inclou aproximacions al *Reggae*, al *Rock Progressiu* a la vegada que John Paul Jones experimenta diferents sintetitzadors amb els teclats. Segueix l'èxit del seu predecessor i la seva tendència a la baixa en quant a la repercussió en les llistes. Només roman dues setmanes com l'àlbum més venut i un total de 39 com al top 40¹³⁹.

¹³⁸ *Ibid.* pp. 163 - 176

¹³⁹ *Ibid.* pp. 178 - 188

Tot i no mantenir-se durant tant de temps en les llistes dels més venuts com els elapés anteriors, el *House Of The Holy*, va consolidar els Led Zeppelin com un grup super-ventes. El 1973 els lliuraments dels britànics suposaven un 18% del total de ventes d'Atlantic Records. Les 150.000 còpies venudes a França presagiaven als Zeppelin una bona gira a les terres gales. Malauradament el tour de sis dates es va veure escorçat a quatre, degut a la nul·la seguretat en els concerts. En les dues primeres dates els assistents van atemptar contra la vida dels músics amb el llançament d'ampolles de vidre. Aquests fets van desfermar la rauxa dels britànics i van acabar cantant garjola a la francesa, per unes poques hores. En culminar la mini gira desastrosa, el seguici del grup incorporà a les seves files un periodista musical d'origen americà, Dany Golberg, que a partir de llavors rellevaria a B.P. Fallon com l'encarregat de donar repercussió a la banda. Especulant amb els guanys per la imminent gira al continent nord-americà, es preveien 5 milions de dòlars de benefici, que superaven als guanys d'altres estrelles emergents com l'Alice Cooper (4.5 mil. de dolars) i posava el toc d'atenció a la premsa "yankie". Davant la creixent expectació per la incursió a les terres americanes, que tant be els tractava, Led Zeppelin va preparar un curós espectacle d'il·luminació d'inspiració psicodèlica, acompanyat de vestuari llampanant, teclats addicionals per Jones i la bateria transparent per Bonzo. Es vaticinava una gira mai vista fins aleshores. Finalment les actuacions es van iniciar el 4 de maig i amb elles els trencaments de records oficials. El primer en caure va ser el d'assistència a un recinte cobert, 56.800 seguidors van desbancar el record de 55.000 establert pels Beatles. El següent en caure fou el de la remuneració per un concert, 325.000\$ es va endur el quartet pel concert davant de 49.304 espectadors, al Kezar Stadium de San Francisco. El Boeing 720B, anomenat *Starship*, va ser la nau encarregada de portar-los arreu del continent i ràpidament es convertí en un símbol distintiu. La relació amb els mitjans de comunicació, en aquesta gira americana del 1973, era immillorable i inclús massa intrusiva. El periodistes van fer una cobertura total de la gira, van especular i com era costum es van ficar en mil i un assumptes extra musicals, però el fet d'estar en les primeres pàgines de la premsa especialitzada valia la pena. Al retornar a la pàtria Robert Plant fou proclamat el millor cantant masculí per la revista *Melody Maker*. El grup després de recuperar-se de la esgotadora gira, va decidir entrar a l'estudi per concebre el seu sisè àlbum, però Jones, tip d'excessos i gires interminables va decidir abandonar el dirigible. No obstant després de repensar-s'ho durant les festes nadalenques va decidir quedar-se en la banda¹⁴⁰.

¹⁴⁰ *Ibid.* pp. 189 - 206

L'entrada del 1974 suposava la fi del contracte amb Atlantic Records, una oportunitat d'or per obrir el seu propi segell discogràfic, que s'acabaria denominant: Swan Song (el cant del cigne). La discogràfica va fitxar en primera instància a Magie Bell, The Pretty Things i Bad Company, aquest últim arribaria al número 1 de les llistes dels més venuts amb el seu àlbum homònim. Entre els mesos de gener i abril la banda havia realitzat creatives i relaxades sessions d'estudi, d'on acabaria sortint el *Physical Graffiti*. En resum, el 1974 fou un any d'immersió al *Show Business* apartat dels escenaris. El 1975 començà amb un gira americana pràcticament idèntica a la del 1973, però amb encara més equip tècnic, humà i logístic que l'anterior. Un públic famèlic de les seves estrelles protagonitzà aldarulls tant en l'adquisició d'entrades com els setges *pre* i *post* de cada concert obligant a la banda a fugir en més d'una ocasió escoltats per les autoritats. En mig de la gira americana veié la llum el tant esperat *Physical Graffiti*. El setè àlbum de la formació britànica sortir a les ventes el 24 de febrer del 1975, en un format de doble disc que incloïa temes tant nous com antics. Sota el nou segell creat l'any anterior. Les 16 cançons creen una harmonia de riffs metàl·lics i experiments de percussió i d'acompanyament que a vegades eclipsen una tímida veu de Plant. Peces clau del doble lliurament són la hipnòtica "Kashmir" declarada, posteriorment, pels seus creadors, com la "cançó definitiva de Led Zeppelin", combina el misticisme amb l'èpica en un ambient de majestuositat musical. "Custard Pie" d'inspiració negra és un cop de *Rock* sobre la taula on la guitarra i la veu s'entrellacen convergint en un torrent sonor recolzat per l'harmònica que empunya Robert. Va ser un preludi perfecte pel final forçós de l'enfrontament vietnamita.

4.3.- Black Sabbath

La confluència dels membres de Black Sabbath, Anthony Frank “Tony” Iommi (19/02/1948 -), William Thomas “Bill” Ward (05/05/1948 -), Terence Michael Joseph “Geezer” Butler (17/07/1949 -) i John Michael “Ozzy” Osbourne (03/12/1948 -) es va produir el 1968 a Birmingham¹⁴¹. La decisió de formar un grup, Mithology, entre Iommi i Ward, es va trobar amb la necessitat d'un baixista i cantant. Aquests van topar amb un cartell peculiar: “Ozzy Zig requires gig” (Ozzy marxós necessita d'actuacions), la coincidència va fer que Ozzy s'hagués ajuntat amb Geezer i els dos estiguessin buscant bateria i guitarra. Mentre el grup s'assentava i es rebatejava com Earth, Tony Iommi va patir un accident amb una premsa de ferro que li mutilà els dits anular i mitger de la mà esquerra, aparentment deixant-lo sense poder tocar. Unes cordes de banjo, una afinació més greu (amb menor tensió de cordes) i uns improvisats didals, li van donar la possibilitat de seguir tocant, *Blues* principalment. La simplicitat de les escales de *Blues*, permetia les improvisacions buscades pels primers Earth¹⁴².

Eventualment Jethro Tull es va trobar sense el seu guitarrista, Mick Abrahams i van proposar a Iommi unir-se a la banda pel concert de “The Rolling Stones Rock and Roll Circus”, de l'11 de desembre del 1968. L'experiència amb els Jethro Tull i el contacte amb les altres bandes (The Who, The Rolling Stones, etc) van condicionar la visió musical de Tony¹⁴³. De tornada a Birmingham, els membres van rebatejar el grup amb nom de Black Sabbath, tret de la pel·lícula protagonitzada per Boris Karloff¹⁴⁴ que s'estava projectant aquella setmana a la sala de cinema de davant del seu local. A mesura que s'intensificaven els assajos el *diabolus in musica*, un interval musical compost per tres tons sencers (tritó) prohibit a l'Edat Mitja per les seves suposades relacions diabòliques i introduït per Geezer, calava cada vegada més en el so de la banda. Això el va portar a investigar més sobre el tema¹⁴⁵.

Acompanyant a l'estudi de l'ocult van venir els primers concerts, Pubs, Clubs o qualsevol altre sala, servien per un grup que partia de zero. Jim Simpson, propietari de “Henry's Blues House”, es va fixar en la formació. Simpson era un trompetista de *Jazz* i li agradava la fusió particular entre *Jazz* i *Blues* que oferien els Sabbath. Els va oferir el seu primer contracte i un lloc al tour “Big Bear

¹⁴¹ Alberback, Brian, *Black Sabbath: Pioners of Heavy Metal*, 1ª ed. Melrose, Enslow Pub Inc. 2011, pp. 10 – 26.

¹⁴² J. Wiederhorn i K. Thurman, *Louther Than Hell: the definitive oral history of metal*, Op. Cit. pp. 30 - 36

¹⁴³ Lindsay-Hogg, Michael, *The Rolling Stone Rock and Roll Circus* (documental), EE.UU. ABKCO, 66 min.

¹⁴⁴ Bava, Mario, *Black Sabbath* (pel·lícula), Itàlia - França, American International Pictures, 1963, 92 min.

¹⁴⁵ J. Wiederhorn i K. Thurman, *Louther Than Hell: the definitive oral history of metal*, Op. Cit. pp. 37 - 39

Folly", que va recórrer el Regne Unit a finals del 1968¹⁴⁶. A inicis del nou any, el manager del grup els va aconseguir una gira pels clubs de l'Europa continental. La llastimosa sèrie de concerts, pràcticament no remunerats, els portà durant sis setmanes a locals d'Alemanya Occidental, Dinamarca, Suïssa o Suècia. Al tornar de la mísera experiència es presentà al "Henry's Blues House" un reconegut DJ, Tony Hall, per oferir-los un contracte que van acceptar. Tot seguit Hall va vendre els drets d'explotació de Black Sabbath a Fontana Records. El representant del segell discogràfic, David Platz, els aconseguí un contracte amb Essex Music, de cares el mercat americà. Ara només faltava gravar un disc. Es van fer unes primeres gravacions la tardor del 1969 que van concloure amb dos temes que no van prosperar "The Rebel" i "Song For Jim". La primera aproximació als estudis la va seguir un concert a Londres i la primera aparició en la radio nacional, concretament al programa "Top Gear", on van poder interpretar els temes de "Black Sabbath", "N.I.B" (*Nativity In Black*) i "Behind The Wall Of Sleep". El matí del 16 d'octubre es van iniciar les gravacions del *Black Sabbath* i van culminar el mateix vespre. Gravat a l'estil dels directes, amb tots els músics tocant/cantant a la vegada. La fama de Satànics, els obligà a treure el disc un divendres 13 de febrer del 1970, sota la sucursal de Fountain, Vertigo¹⁴⁷. La divisió del temes pel vinil fou per pura matemàtica, 4 temes per la cara A ("Black Sabbath", "The Wizard", "Behin The Wall od Sleep") i 3 més extensos per la B ("Evil Woman", "Sleepin Village" i "Warning"). La controvertida portada beu directament d'una experiència viscuda per Geezer Butler. Una nit, al baixista, se li va manifestar una bruixa als peus del llit, després d'haver llegit un antic llibre sobre forces ocultes, el diable i altres elements místics, escrit en llatí. L'escabrosa anècdota quedà plasmada en una tèrbola portada de colors apagats on la bruixa et mira des del bell mig de l'escena¹⁴⁸.

Els mesos anteriors al llançament del elapé, el quartet va fer un canvi de manager, substituint Jim Simpson, pel Patrick Meehan. Van fer un seguit de concerts arreu de Gran Bretanya, on els temes apareguts al seu àlbum debut es combinaven amb creacions fetes a la carretera. El so obscur, fort, pesant, distorsionat i lent atreia els satanistes i membres de sectes religioses de diversa índole, però el públic general no responia de la mateixa manera. Les respostes o eren entusiastes o bé compartien la incomprensió i els clixés de la crítica. Per deixar constància de les noves creacions van entrar a l'estudi. Aquesta vegada les sessions es van allargar quasi una setmana. Temes de caire polític com "War

¹⁴⁶ Iommi, Tony, T.J. Lammers, *Iron Man: my journey through heaven and hell*, 2ª ed. Boston, De Capo Press, 2012, pp. 40 - 51

¹⁴⁷ *Ibid.* pp. 52 - 66

¹⁴⁸ *Ibid.* pp. 37 - 40

Pigs” o “Electric Funeral” es van barrejar amb altres inspirats en la ciència ficció com “Iron Man” i la sàtira social de “Fairies Wear Boots”. El disc enregistrat els dies del 16 al 21 de juny va sortir a la venda el 18 de setembre, sota el títol de *Paranoid* (cançó creada a l’últim moment de gravació) i ràpidament escalà al cim de les llistes d’èxits quedant eclipsat només pel “Black Night” de Deep Purple¹⁴⁹.

En acabar de gravar *Paranoid*, el quartet s’embarcà a l’aventura americana. El públic nord-americà entenia els grup com una formació de música negra, però esvaiïts els dubtes ètnics, els Sabbath van demostrar que el seu directe estava a l’alçada dels seus discos. Van quedar bocabadats per la immensitat del país i l’entrega del seu públic, però els guanys quedaven sota el control absolut de Meehan. Durant el curs de la gira, una infermera es va suïcidar en el seu apartament i els policies van trobar el *Paranoid* al seu tocadiscos. Al concert de San Francisco va assistir Anton LaValey, fundador de l’Església de Satan. El retorn a casa no va estar exempt de més aventures de grups peculiars, inclús van rebre la invitació de tocar “War Pigs” al monument paleolític de Stonehenge. Al refusar la proposta van ser maleïts pel “rei” dels bruixots anglesos, Alex Sanders. A partir d’aleshores, la creu es convertí en un talismà pels membres del grup¹⁵⁰.

La següent gira per les terres d’ultramar, arrencà el febrer del 1971 i introduí el liberalisme de las *groupies* americanes que cap Sabbath va poder rebutjar. També es van iniciar al món de les destrosses hoteleres inherent a les bandes del *Rock* del moment. El joglar particular dels britànics era l’estrafolari Ozzy. Les destrosses ocasionals eren una vàlvula d’escapament a les apretades agendes que incloïen fins a dos concerts al mateix dia. Però la falta de temps per compondre va posar els de Birmingham a l’estudi de nou, sense haver concebut res més que esbossos per temes nous. Seguint la progressió natural dels seus àlbums es troba el *Master of Reality*, amb moltes variacions, parts acústiques i encara més gravetat en el so general. Les lletres, com de costum, invenció de Butler, exprimien les capacitats tant orals com intel·lectuals del seu cantant. Cançons com “Sweat Leaf” enaltien el consum d’estupefaents, marihuana en aquest cas i utilitzava la tos (de Iommi) com a inici del tema. Tampoc faltaven els temes relacionats amb la destrucció de la guerra i el seu adoctrinament, en la cançó “Children of the Grave”. Per aquesta ocasió el quartet va tenir dos

¹⁴⁹ *ibid.* pp. 67 - 74

¹⁵⁰ *ibid.* pp. 78 - 82

setmanes per la gravació entre els mesos de febrer i abril. El llançament es produí, finalment el 21 de juliol¹⁵¹.

Les gires posteriors es van iniciar el mes de març. Primer 19 dates per Anglaterra, seguides de 32 entre els EUA i el Canadà. Pels concerts americans els Black Sabbath es van ajuntar amb els progressius YES. En aquesta ocasió la banda conegué a Elvis i fins i tot es van desplaçar en el seu luxós avió privat. En tornar de la gira de *Master of Reality*, tocava tancar-se de nou a l'estudi. La proximitat del recinte de gravació al Pub local que freqüentava el trio (Ozzy, Geezer, Ward) en busca d'inspiració frustrava qualsevol progrés de Iommi en solitari. Per renovar aires i aconseguir noves idees per l'àlbum, el grup s'instal·là en una mansió de Bel Air, Los Angeles, el maig del 1972. Era la primera vegada que Iommi es posava al darrere dels controls d'una taula de so. No obstant les idees, accelerades amb cocaïna, fluïen a un bon ritme. Per primera vegada el grup tenia llibertat creativa i disposició de temps. Iommi va tenir la idea d'incloure una orquestra al tema melòdic: "Laguna Sunrise" inspirat en la sortida del sol que es veia des de la mansió. "Changes" era també fruit de la inspiració i l'auto-aprenentatge on Tony tocava el piano per un Osbourne fora del seu rol de *frontman* carismàtic descobrint la seva cara més sensible. La creació més lliure fins a les hores, va veure la llum el 25 de maig del 1972, sota el nom de *Vol. 4*¹⁵².

El gener del 1973 el grup va trepitjar terres d'Oceania. Van participar el "Great Ngaruawahia Music Festival of Peace de Nova Zelanda i amb una pausa a les illes Fiji, van continuar la gira per Austràlia. La vivència fou magnífica i la resposta del públic aclaparadora. La tornada a L.A. per un nou disc va ser una experiència oposada a la del treball anterior. L'esperada inspiració apareixia amb comptagotes i les tensions entre els membres crispaven constantment el fràgil ambient de convivència. L'estada californiana va concloure amb unes quantes batesses entre els membres i cap tema enregistrat. En retornar a Anglaterra van decidir llogar un castell per retrobar-se amb les tenebres. Un parell d'aparicions espectrals van fer de l'estada tot una experiència. Per enregistrar els temes concebuts entre les parets de pedra el grup apostà per una orquestra, un sac de gemecs o comentaris que s'havien gravat fora de micròfon, dotant d'un aire peculiar el *Sabbath Bloody Sabbath*. Un àlbum experimental, no tant obscur com els anteriors, però amb un maquetat polit que denota qualitat

¹⁵¹ *Ibid.* pp. 88 - 93

¹⁵² *Ibid.* pp. 101 - 106

en els temes. Es va llançar entre el mesos de desembre de 1973 i gener del 1974, a Gran Bretanya i EE.UU. respectivament.¹⁵³.

Les gravacions del darrer disc les van precedir unes merescudes vacances, que es van interrompre amb la proposta de participació al festival de “California Jam”, celebrat al circuit d’Ontàrio a l’Estat de Califòrnia, el 6 d’abril del 1974. Tot i els nervis, després d’una pausa de sis setmanes, el concert davant de més 250.000 persones, va ser tot un succés. Posteriorment, el quartet descobriria que el seu manager Patrick Meehan, que acostumava a pagar en metal·lic, els havia estat estafant al llarg de tots aquests anys. Al no deixar rastre de la comptabilitat el grup es trobava en bancarrota. Per aconseguir arrencar el vol de nou calia començar de zero. El 1975 seria un any de canvis, nou manager, Mark Forster, l’aconsellament d’un bufet d’advocats pels temes legals. Fets als que va sumar el final del conflicte de Vietnam¹⁵⁴.

¹⁵³ *Ibid.* pp. 116 - 127

¹⁵⁴ *Ibid.* pp. 128 - 134

5.- Conclusions

La evolució musical ha amarrat a molts ports i molt diversos. El panorama del 1970, en plena Guerra Freda i la de Vietnam va donar llum al seu fill més obscur. Les tensions internacionals i la por a l'holocaust nuclear, que podia esclatar en qualsevol moment, es van materialitzar en una declaració d'intencions amb el disc *Paranoid* dels Black Sabbath, com un cop de puny a la taula, es mostraven al món amb acords més senzills, obscurs i pesants que fins el moment s'havien escoltat.

Els *hippies* farien la revolució als carrers, els emergents grups britànics als estudis. La triada (Purple, Zeppelin, Sabbath) encaixaria perfectament en una societat farta de valors caducs i taüts de joves. Els del vell continent explorant barreres musicals, ja sigui per sortir de la misèria o per aconseguir la conquesta musical sonora mundial, acabaran per formar un paisatge sonor que perdurarà, evolucionarà i es multiplicarà fins el dia d'avui.

Partint del *Blues* com a base i afegint la distorsió, el contratemps o barrejant amb el *Jazz*, els joves britànics hauran de dotar d'una màgia i un misticisme històric de la vella europa, una música tant singular com la negra.

En definitiva, la guerra que canvia de màscara, però no d'ànima, imbuirà la música, però només serà un factor més en la seva evolució natural.

6.- Bibliografía

- Alberback, Brian, *Black Sabbath: Pioners of Heavy Metal*, 1ª ed, Melrose, Enslow Pub Inc. 2011
- Arnold, Ben, *War music and the american composer during the Vietnam Era*, en *Musical Quarterly*, vol. 75(3), 1991, pp. 316 - 335
- Bourdieu, Pierre, *Outline of a Theory of Practice*, J. Goody, Ed, *Cambridge studies in social anthropology*, Vol. 16, Cambridge University Press, 1977
- Brown, T. Louise, *War and Aftermath in Vietnam*, 1ª ed. London, Routledge, 1991
- Cabezas, Gus., *Led Zeppelin*, 2a ed. Madrid, Cátedra, 2003
- Christe, Ian. *El Sonido de la Bestia: historia del heavu metal*, 1ª ed. Barcelona, Ediciones Robinbook, 2005
- Cross, R. Charlie, *Led Zeppelin: los dioses del rock*, 1ªed. Barcelona, Cúpula, 2009
- Davis, Stephen, *Led Zeppelin: el martillo de los dioses*. Barcelona, Ediciones Robinbook, 2008
- Delmas, Yves i Gancel, Charles, *Protest Song: la canción protesta en los Estados Unidos de los años sesenta*, 1ª ed. Lleida, Editorial Milenio, 2014
- Fearon, J.D i Laitin, D.D, *Ethnicity, Insurgency, and Civil War*, *American Political Science Review*, 97, Vol. 1, 2003, pp. 75 - 90.
- Gabriel, Jürg, Martin, *Neutrality and Neutralism in Southeast Asia , 1960-1970*, Center for International Studies, N° 36, (juny) 2002
- García de Cortázar, Fernando., i Lorenzo Espinosa, Jose Mª. *Historia del mundo actual 1945-1992*, 3ª ed. Madrid, Alianza Editorial, 1994

- Granovetter, M. S, *The Strength of Weak Ties*, American Journal of Sociology, The University of Chicago Press, Vol. 78, N° 3, pp, 1360 – 1380, 1973
- Grow, Kory. *Heavy Metal: from hard rock to extreme metal*, 1st ed. Vercelli: White Star Publishers, 2012
- Guillot, Eduardo. *Rock en el Cine*, 1ª ed. Valencia, La Máscara, 1999
- Gysling, Erich. *Revista Mundial 1972*. Zurich, Editorial Alpha, 1973
- Gysling, Erich. *Revista Mundial 1973*, Zurich, Editorial Alpha, 1974
- Gysling, Erich. *Revista Mundial 1974*, Zurich, Editorial Alpha, 1975
- Gysling, Erich. *Revista Mundial 1975*, Zurich, Editorial Alpha, 1976
- Heffer, Jean i Launay Michel, *La Guerra Fría: 1945-1972*, 1ª ed. Madrid, AKAL, 1992
- Horowitz, David, *Estados Unidos frente a la revolución mundial: de Yalta a Vietnam*, 1st ed. Barcelona: Ediciones de Cultura Popular. 1968
- Hosbawm, Eric. *Historia del siglo XX*, 1ª ed. (rustica), Barcelona, Crítica, 2000
- Iommi, Tony i Lammers, T.J, *Iron Man: My Journey through Heaven and Hell with Black Sabbath*, 2ª ed. Boston, Da Capo Press, 2012
- James, D. *The Vietnam War and American Music, "Social Text"*, Duke University Press N° 23 (tardor – hivern), 1989, pp. 122 – 143
- Joas, Hans, *Guerra y Modernidad: estudios sobre la historia de la violencia en el siglo XX*, 1ª ed. Barcelona, Paidós, 2005
- Jones, D. Christopher, *Soviet Hegemony In Eastern Europe : The Dynamics of Political Autonomy and Military*, World Politics, Vol. 29, N° 2, (gener), 1977, pp. 216 – 241

- Nouschi, Marc, *Historia del siglo XX: todos los mundos, el mundo*, 1ª ed. Madrid, Ediciones Cátedra, 1996
- Osbourne, Ozzy i Ayres, Chris. *I am Ozzy (confieso que he bebido)*, 1ª ed. Barcelona, Globalrythm, 2009
- Powaski, Ronald E. *La Guerra Fría: Estados Unidos y la Unión Soviética, 1917-1991*, 1ª ed. Barcelona, Crítica, 2000
- Procacci, Giuliano, *Historia General del siglo XX*, Barcelona, Crítica, 2000
- *Re-examing the Cold War: U.S.-China Diplomacy, 1954-1973*. R. S. Ross & J. Changbin, Eds. 1ª ed. Massachusets, Harvard College, 2001
- Romero, M. *Heavy Rock*, , Madrid, MC Edicones, N° 110 (agost), 2010
- Schreiber, E.M. *Anti-War Demonstrations and American Public Opinion on the War in Vietnam*, "The British Journal of Sociology", Vol. 27, N° 2 (juny), 1979, pp. 225 – 236
- Studer, H. K. *Revista Mundial 1969*. Zurich, Ediciones Alpha, 1970
- Studer, H. K. *Revista Mundial 1970*, Zurich, Ediciones Alpha, 1971
- Studer, H. K. *Revista Mundial 1971*, Zurich, Ediciones Alpha, 1972
- Thompson, D. *Smoke On The Water: the Deep Purple story*. 1ª ed. Georgetown, ECW Press, 2004
- Veiga, Francisco, U. Da Cal, Enrique, Duarte, Ángel. *La Paz Simulada, de la guerra fría*, 2a ed. Madrid, Alianza Editorial, 2010
- Vidal Coy, José Luís, *Periodismo y censura en las guerras ultramarinas de EE.UU. en el siglo XX*, 1ª ed. Murcia, Universidad de Murcia, 2010
- White, Donald W. *The American Century: The Rise and Decline of the United States as a World Power*, 1ª ed. New York, Yale University Press, 1996

- Wiederhorn, Jon i Turman, Katherine, *Louder Than Hell: the definitive oral history of metal* 1^a ed. New York, HarperCollins, 2013
- Wilkinson, Paul, *Rat Salad: Black Sabbath: The Classic Years 1969-1975*, 1^a ed. New York, Thomas Dunne Books, 2006

7.- Filmografia

- Antonioni, Michelangelo, *Blow-Up* (película), G.B - Itàlia, 1966, Metro-Goldwyn-Mayer, 111 min
- Dunn, Sam, *Global Metal* (documental), EE.UU, Seville Pictures, 2008, 93min
- Dunn, Sam, *Metal: a headbanger's journey* (documental), EE.UU, Seville Pictures, 2005, 96min
- Kubrick, S. *La Chaqueta Metálica* (película), EE.UU., Warner Brothers, 1987, 112 min.
- Pennebaker, D. A, *Monterey Pop* (película), Leacock Pennebacker, EE.UU, 1968, 78 min
- Roddam, Frank, *Quadrophenia* (película), EE.UU, Universal Studios, 1979, 115 min
- *The Sixties*, TV sèrie, ep. 3,4,6,9 i 10, prod. exec. Tom Hanks, EE.UU: PBS, 2014, 42 min. (aprox.)
- *The Story Of The Yardbirds* (documental), Regne Unit, Zeit Media, 52min. 2008

8.- Webgrafia

- 1964: *Mods and Rockers jailed after seaside riots*, 2005, disponible a: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/may/18/newsid_2511000/2511245.stm (10/04/2015)
- 1968: *Timeline*, disponible a: <http://cds.library.brown.edu/projects/1968/reference/timeline.html> (16/04/2015)
- *An abridged biography of Malcolm X*, 2015, disponible a: <http://malcolmx.com/biography/> (10/04/2015)
- Baggins, Brian, *History of the Black Panther Party*, Marxist Internet Archive, 2002, disponible a: <https://www.marxists.org/history/usa/workers/black-panthers/> (20/02/2015)
- Boenisch, S. Jeremiah, *The Cambodian Incursion: a hard line for Change*, 16/12/2006, disponible a: <http://www.militaryhistoryonline.com/vietnam/articles/cambodianincursion.aspx> (26/02/2015)
- Discogs, *Deep Purple – Black Night*, 2015, disponible a: <http://www.discogs.com/Deep-Purple-Black-Night/master/10628> (05/05/2015)
- Dunbar, Brian, *Apollo 11*, 08/07/2006, disponible a: http://www.nasa.gov/mission_pages/apollo/missions/apollo11.html#.VPBI5S7IbYE (25/02/2015)
- Fricke, David, *100 Greatest Guitarists*, Rolling Stone, 2015, disponible a: <http://www.rollingstone.com/music/lists/100-greatest-guitarists-of-all-time-19691231/jimi-hendrix-20101202> (15/04/2015)
- History.com Staff, *My Lai Massacre*, 2009, disponible a: <http://www.history.com/topics/vietnam-war/my-lai-massacre> (23/02/2015)

- History.com Staff, *Nov. 17, 1969: SALT I negotiations begin*, disponible a:
<http://www.history.com/this-day-in-history/salt-i-negotiations-begin> (23/02/2015)
- History.com Staff, *Operation Rolling Thunder*, 2010, disponible a:
<http://www.history.com/topics/vietnam-war/operation-rolling-thunder> (16/02/2015)
- History.com Staff, *Paris Peace Accords signed*, 2009, disponible a:
<http://www.history.com/this-day-in-history/paris-peace-accords-signed> (05/03/2015)
- History.com Staff, *Watts Riot begins*, disponible a :
<http://www.history.com/this-day-in-history/watts-riot-begins> (11/04/2015)
- Iron Butterfly, *About*, 2015, disponible a:
<http://www.ironbutterflyband.com/about.html> (01/05/2015)
- Kornbluh, Peter, *The death of Che Guevara: Declassified*, National Security Archive Electronic Briefing Book N°5, 2011, disponible a:
<http://www2.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB5/> (19/02/2015)
- *MC5: timeline*, 2008, disponible a:
<http://makemyday.free.fr/mc5timeline.htm> (15/04/2015)
- Music Outfitters, *Top 100 songs of 1968*, 2015, disponible a:
<http://www.musicoutfitters.com/topsongs/1968.htm> (16/04/2015)
- O'Shea, J. Brendan, *OPERATION POWER PACK – U.S. Military Intervention in the Dominican Republic*, 10 d'abril, 2010, disponible a:
http://www.army.mil/article/37660/_quot_OPERATION_POWER_PACK_U_S_Military_Intervention_in_the_Dominican_Republic_quot_/ (14/02/2015)
- Scarriet, *The one Hundred greatest hippie songs of all time*, 2014, disponible a: <https://scarriet.wordpress.com/2014/02/13/the-one>

[hundred-greatest-hippie-songs-of-all-time/](#) (14/04/2015)

- Songfacts®, *Paint it Black by Rolling Stones*, 2015, disponible a: <http://www.songfacts.com/detail.php?id=474> (13/04/2015)
- Texas Tech University, *Vietnam Archive Robert S. McNamara Resources*, 2015, disponible a: <http://www.vietnam.ttu.edu/resources/mcnamara/> (17/02/2015)
- The Monterey International Pop Fundatrion, *The Big Idea*, 2012, disponible a <http://montereyinternationalpopfestival.com/> (14/04/2015)
- *The Sixties*, Oregon Public Broadcasting, 2005, disponible a: http://www.pbs.org/opb/thesixties/timeline/timeline_text.html (12/02/2015)
- *The Sixties*, Oregon Public Broadcasting, 2005, disponible a: http://www.pbs.org/opb/thesixties/timeline/timeline_text.html (16/02/2015)
- The Who staff, *History*, disponible a: <http://thewho.com/history/> (09/04/2015)
- *Top hits of 1966*, 2015, disponible a: <http://www.musicoutfitters.com/topsongs/1966.htm> (12/04/2015)
- *Vanilla Fudge* disponible a: <http://www.classicbands.com/vanilla.html> (17/04/2015)
- Wicker, Tom, *Gov. Cannally Shot; Mrs. Kennedy Safe*, New York Times, 22/11/1963. disponible a: <http://www.nytimes.com/john-f-kennedy-assassination-coverage/issue.html> (13/02/2015)
- Wolf World Inc. *Biography: John Key & Steppenwolf*, 2015, disponible a: <http://steppenwolf.com/p-4118-biography.html> (17/04/2015)

9.-Anexos

9.1.- Cançoner

Cream - Sunshine of your Love

(Bruce, Jack / Brown, Peter Constantine / Clapton, Eric)

It's getting near dawn,
When lights close their tired eyes
I'll soon be with you my love,
To give you my dawn surprise
I'll be with you darling soon,
I'll be with you when the stars start falling

I've been waiting so long
To be where I'm going
In the sunshine of your love

I'm with you my love,
The light's shining through on you
Yes, I'm with you my love,
It's the morning and just we two
I'll stay with you darling now,
I'll stay with you till my seas are dried up

I've been waiting so long
To be where I'm going
In the sunshine of your love

I'm with you my love,
The light's shining through on you.
Yes, I'm with you my love,
It's the morning and just we two.
I'll stay with you darling now,
I'll stay with you till my seas are dried up

I've been waiting so long
I've been waiting so long
I've been waiting so long
To be where I'm going
In the sunshine of your love

Jefferson Airplane - Volunteers

(Kanter, Paul / Balin, Marty)

Look what's happening out in the streets
got a revolution got to revolution
Hey I'm dancing down the streets
got a revolution got to revolution
Ain't it amazing all the people I meet
got a revolution got to revolution
One generation got old
One generation got soul
This generation got no destination to hold
pick up the cry
Hey now it's time for you and me
got a revolution got to revolution
Come on now we're marching to the sea
got a revolution got to revolution
Who will take it from you
We will and who are we
we are volunteers of america

Creedence Clearwater Revival

(John C. Fogerty)

Some folks are born, made to wave the flag
Ooo, their red, white and blue
And when the band plays "Hail to the Chief"
Ooo, they point the cannon at you, Lord

It ain't me, it ain't me, I ain't no senator's son, son
It ain't me, it ain't me, I ain't no fortunate one, no

Some folks are born, silver spoon in hand
Lord, don't they help themselves, y'all
But when the taxman comes to the door
Lord, the house looks like a rummage sale, yeah

It ain't me, it ain't me, I ain't no millionaire's son, no, no
It ain't me, it ain't me, I ain't no fortunate one, no

Yeah, yeah

Some folks inherit star spangled eyes
Ooh, they send you down to war, Lord
And when you ask 'em, "How much should we give?"
Ooh, they only answer "More! More! More!", y'all

It ain't me, it ain't me, I ain't no military son, son
It ain't me, it ain't me, I ain't no fortunate one, one
It ain't me, it ain't me, I ain't no fortunate one, no, no, no
It ain't me, it ain't me, I ain't no fortunate son, no, no, no

The Jimi Hendrix Experience - All Along The Watchtower

(Bob Dylan)

"There must be some kinda way out of here"

Said the joker to the thief

"There's too much confusion

I can't get no relief"

"Businessmen, they, they drink my wine

Plowmen dig my earth

None of them along the line

Know what any of it is worth", hey

"No reason to get excited"

The thief, he kindly spoke

"There are many here among us

Who feel that life is but a joke"

"But you and I, we've been through that

And this is not our fate

So let us not talk falsely now

The hour is getting late", hey

Hey

All along the watchtower

Princes kept the view

While all the women came and went

Barefoot servants too

Outside in the cold distance

A wildcat did growl

Two riders were approaching

And the wind began to howl, hey

All along the watchtower

All along the watchtower

Vanilla Fudge - You Keep Me Hanging On

(Dozier, Lamont Herbert / Holland, Edward, Jr. / Holland, Brian)

Set me free

Why don't you babe?

Get off my life

Why don't you babe?

You really don't want me

You just keep me hangin' on

You really don't need me

You just keep me hangin' on

Why do you keep comin' around

Playing with my heart?

Why don't you get out of my life

When seeing you only breaks my heart again?

And there ain't nothing

I can do about it

You know I need love

(Set me free, why don't you babe?)

Talkin 'bout love

(Get off my life, why don't you babe?)

You really don't want me

You just keep me hangin' on

Get off my life

Why don't you babe?

Get off my life

Why don't you babe?

Blue Cheer - Summertime Blues

(Eddie Cochran)

I'm gonna raise a fuss, I'm gonna raise a holler
About a workin' all summer just to try to earn a dollar
Every time I call my baby, and ask to get a date
My boss says, "No dice son, you gotta work late"
Sometimes I wonder what I'm a gonna do
But there ain't no cure for the summertime blues

Well my mom and pop told me, "Son you gotta make some money"
If you want to use the car to go ridin' next Sunday
Well I didn't go to work, told the boss I was sick
"Well you can't use the car 'cause you didn't work a lick"
Sometimes I wonder what I'm a gonna do
But there ain't no cure for the summertime blues

I'm gonna take the weeks, gonna have a fine vacation
I'm gonna take my problem to the United Nations
Well I called my congressman and he said "Whoa!"
"I'd like to help you son but you're too young to vote"
Sometimes I wonder what I'm a gonna do
But there ain't no cure for the summertime blues

Iron Butterfly - In Da Gadda Da Vida

(Ingle, Douglas)

In a gadda da vida, honey
Don't you know that I love you?
In a gadda da vida, baby
Don't you know that I'll always be true?

Oh, won't you come with me
And take my hand?
Oh, won't you come with me
And walk this land?
Please take my hand

In a gadda da vida, honey
Don't you know that I love you?
In a gadda da vida, baby
Don't you know that I'll always be true?

Oh, won't you come with me
And take my hand?
Oh, won't you come with me
And walk this land?
Please take my hand

In a gadda da vida, honey
Don't you know that I love you?
In a gadda da vida, baby
Don't you know that I'll always be true?

Oh, won't you come with me
And take my hand?
Oh, won't you come with me
And walk this land?
Please take my hand

Motor City 5 (MC5) - Kick Out The Jams

(Smith, Frederick Dewey / Tomich, Dennis A. / Kramer, Wayne S. / Davis, Michael H. / Derminer, Robert W.)

Well, I feel pretty good
And I guess that I could get crazy now, baby
'Cause we all got in tune
When the dressing room got hazy now, baby

I know how you want it, child
Hot, sweet and tight
The girls can't stand it
When you're doing it right

When they're up on the stand
And then they kick out the jams, yes
Kick out the jams, I like to kick 'em out

Yes, I'm startin' to sweat
You know my shirt's all wet
What a feelin' and the sound that abounds
And resounds and rebounds off the ceiling

You gotta have it, baby
You can't do without
When you get the feelin'
You've got the sounds above

Put that mic in my hand
And let me kick out the jams
Yes, kick out the jams, got to kick 'em out

So you got to get it up
And then can't get enough
That's what [unverified]
'Cause it gets in your brain
It drives you insane, makes you crazy

The [unverified] the faster you funk
If you wanna feed my rocket
Till the morning comes
Let me be who I am

And let me kick out the jams
Yes kick out the jams
I done kick 'em out

Deep Purple - Child in Time

(Lord, Jon / Paice, Ian Anderson / Ian, Gillan / Glover, Roger David / Blackmore, Ritchie)

Sweet child in time
You'll see the line
The line that's drawn between
Good and bad

See the blind man
Shooting at the world
Bullets flying
Ohh taking toll

If you've been bad
Oh Lord I bet you have
And you've not been hit
Oh by flying lead

You'd better close your eyes
Ooohhhh bow your head
Wait for the ricochet

Oooooo ooooooo ooooooo
Oooooo ooooooo ooooooo
Ooo, ooo ooo
Ooo ooo ooo

Aaaahh aaaahh aaaahh
Aaaahh aaaahh aaaahh
Aahh, aahh aahh
Aah I wanna hear you sing

Aaaahh aaaahh aaaahh
Aaaahh aaaahh aaaahh
Aahh, aahh aahh
Aaahhhh

Aaaahh aaaahh aaaahh
Aaaahh aaaahh aaaahh
Aahh, aahh aahh

Aaaahh aaaahh aaaahh
Aaaahh aaaahh aaaahh
Aahh, aahh aahh

Sweet child in time
You'll see the line
The line that's drawn between
Good and bad

See the blind man
Shooting at the world
Bullets flying
Mmmm taking toll

If you've been bad
Lord I bet you have
And you've not been hit
Oh by flying lead

You'd better close your eyes
Ooohhhhhhh bow your head
Wait for the ricochet

Deep Purple - Smoke On The Water

(Blackmore, Ritchie / Ian, Gillan / Glover, Roger / Lord, Jon / Paice, Ian Anderson David)

We all came out to Montreux
On the Lake Geneva shoreline
To make records with a mobile
We didn't have much time
Frank Zappa and the Mothers
Were at the best place around
But some stupid with a flare gun
Burned the place to the ground

Smoke on the water
A fire in the sky
Smoke on the water

They burned down the gambling house
It died with an awful sound
Funky Claude was running in and out
Pulling kids out the ground
When it all was over
We had to find another place
Swiss time was running out
It seemed that we would lose the race

Smoke on the water
A fire in the sky
Smoke on the water

We ended up at the Grand Hotel
It was empty cold and bare
With the Rolling truck Stones thing just outside
Making our music there
With a few red lights and a few old beds
We made a place to sweat
No matter what we get out of this
I know, I know we'll never forget
Smoke on the water
A fire in the sky
Smoke on the water

Led Zeppelin - Immigrant Song

(Robert Plant / Jimmy Page)

Ah, ah,

We come from the land of the ice and snow,

From the midnight sun where the hot springs blow.

The hammer of the gods will drive our ships to new lands,

To fight the horde, singing and crying: Valhalla, I am coming!

On we sweep with threshing oar, Our only goal will be the western shore.

Ah, ah,

We come from the land of the ice and snow,

From the midnight sun where the hot springs blow.

How soft your fields so green, can whisper tales of gore,

Of how we calmed the tides of war. We are your overlords.

On we sweep with threshing oar, Our only goal will be the western shore.

So now you'd better stop and rebuild all your ruins,

For peace and trust can win the day despite of all your losing.

Led Zeppelin - The Battle of Evermore

(Robert Plant / Jimmy Page)

Oh, dance in the dark of night, Sing to the morning light
The dark Lord rides in force tonight, And time will tell us all

Oh, throw down your plow and ho, Rest not to lock your homes
Side by side we wait the might of the darkest of them all
I hear the horses' thunder down in the valley below
I'm waiting for the angels of Avalon, waiting for the eastern glow
The apples of the valley hold, The seeds of happiness
The ground is rich from tender care, Repay, do not forget, no, no
Dance in the dark of night, sing to the morning light
The apples turn to brown and black, The tyrant's face is red
Oh war is the common cry, Pick up your swords and fly
The sky is filled with good and bad that mortals never know
Oh, well, the night is long the beads of time pass slow
Tired eyes on the sunrise, waiting for the eastern glow
The pain of war cannot exceed the woe of aftermath
The drums will shake the castle wall, the ring wraiths ride in black, Ride on
Sing as you raise your bow, shoot straighter than before
No comfort has the fire at night that lights the face so cold

Oh dance in the dark of night, Sing to the morning light
The magic runes are writ in gold to bring the balance back. Bring it back

At last the sun is shining, The clouds of blue roll by
With flames from the dragon of darkness, the sunlight blinds his eyes

Black Sabbath – Electric Funeral

(Iommi, Tony / Osbourne, John, / Ward, Bill / Butler, Terence)

Reflex in the sky warn you you're gonna die
Storm coming, you'd better hide from the atomic tide
Flashes in the sky turns houses into sties
Turns people into clay, radiation minds decay

Robot minds of robot slaves lead them to atomic rage
plastic flowers, melting sun, fading moon falls upon
dying world of radiation, victims of mad frustration
Burning globe of oxy'n fire, like electric funeral pyre

Buildings crashing down to a cracking ground
Rivers turn to wood, ice melting to flood
Earth lies in death bed, clouds cry water dead
Tearing life away, here's the burning pay

Electric Funeral

Electric Funeral

Electric Funeral

Electric Funeral

And so in the sky shines the electric eye
supernatural king takes earth under his wing
Heaven's golden chorus sings, Hell's angels flap their wings
Evil souls fall to Hell, ever trapped in burning cells!

Black Sabbath - War Pigs

(Iommi, Tony / Osbourne, John, / Ward, Bill / Butler, Terence)

Generals gathered in their masses,
just like witches at black masses.
Evil minds that plot destruction,
sorcerer of death's construction.
In the fields the bodies burning,
as the war machine keeps turning.
Death and hatred to mankind,
poisoning their brainwashed minds...Oh lord yeah!

Politicians hide themselves away
They only started the war
Why should they go out to fight?
They leave that role to the poor

Time will tell on their power minds
Making war just for fun
Treating people just like pawns in chess
Wait `till their judgement day comes, yeah!

Now in darkness, world stops turning,
ashes where the bodies burning.
No more war pigs have the power,
hand of god has struck the hour.
Day of judgement, god is calling,
on their knees the war pigs crawling.
Begging mercy for their sins,
Satan, laughing, spreads his wings...Oh lord, yeah!